

Oppilas opetussuunnitelman puristuksessa

**Miten opetussuunnitelmat huomioivat oppilaiden
motivoitumista musiikinopintoihin**

Tuukka Koirikivi

Opinnäytetyö, ylempi AMK

Kesäkuu 2024

Musiikkipedagogin tutkinto-ohjelma (YAMK)

Koirikivi, Tuukka

Oppilas opetussuunnitelman puristuksessa - Miten opetussuunnitelmat huomioivat oppilaiden motivoitumista musiikinopintoihin

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. **Kesäkuu 2024**, 63 sivua.

Musiikkipedagogin tutkinto-ohjelma (YAMK). Opinnäytetyö Ylempi AMK.

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

Tiivistelmä

Suomalainen harrastuskenttä ja sitä kautta myös soitonopiskelu on ollut viime vuosikymmeninä murroksessa. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet uudistettiin viimeksi vuonna 2017. Uudistuksen tavoite oli vastata soitonopiskelussa tapahtuneisiin muutoksiin. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää oppilaiden motivoitumista soitonopiskeluun ja saada tätä kautta käytännön tietoa hyödynnettäväksi opettajien tarpeisiin sekä selvittää oppilaiden motivoitumisen suhdetta opetussuunnitelmissa asetettuihin tavoitteisiin tavoitteellisesta musiikinopiskelusta.

Tutkimuksen lähestymistapa oli käytännönläheinen opetuksen kehittämistyö. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena kyselytutkimuksena, jossa hyödynnettiin myös kvantitatiivisen tutkimuksen piirteitä. Tutkimus kohdistettiin kolmeen eri oppilaitokseen ja kyselyjä oli kaksi erillistä; oppilaille ja opettajille. Näiden pohjalta luotiin aineisto, jossa molempien vastaajaryhmien vastausten kautta pyrittiin löytämään teemoittelun kautta yhtenäisiä esiin tulleita ajatuksia ja havaintoja.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että oppilaiden motivaatio ja mielenkiinto soitonopiskeluun on pääsääntöisesti hyvällä tasolla. Ongelmat motivaatiossa liittyvät usein kotiharjoitteluun, jota haittaavia tekijöitä ovat pääasiassa erilaiset ajankäytön haasteet. Oppilaat nostivat esiin parhaina motivaatiokeinoina esiintymiset ja tasosuoritukset, kappalevalinnat sekä opettajalta ja soittokavereilta saatavan tuen ja kannustuksen. Opettajien osalta kyselyssä kävi ilmi, että opettajat tiedostavat oppilaiden motivaatiovaikeudet ja siihen liittyvät tekijät ja keinot niiden ehkäisyyn ovat monenlaisia. Käytössä olevat keinot ovat linjassa oppilaiden vastausten kanssa. Opettajat kokevat myös vuoden 2017 opetussuunnitelman uudistuksen tukevan heidän työtään, koska sen koetaan antavan enemmän vapauksia oppilaan omaan tahtiin etenemiseen ja madaltaa tasosuoritusten ja sitä kautta opintojen edistymisen kynnystä.

Tutkimuksen johtopäätöksenä voitiin todeta, että oppilaat ovat motivoituneita soitonopiskeluun ja pitävät harrastuksestaan. Oppilaat myös motivoituvat eri tavalla, ja tämä on opettajan osalta tärkeä asia ymmärtää opetuksen sisällössä. Opettajat kokevat tärkeänä oman työnsä ja oppilaiden motivaation tukemisen kanalta opetussuunnitelmien antaman liikkumavaran ja vapauden.

Avainsanat (asiasanat)

Motivaatio, opetussuunnitelmat, musiikki, musiikkipedagogiikka, opetus

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

-

Koirikivi, Tuukka

Student in press of curriculum - how curriculum notice students motivation in musicstudies

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, **June 2024**, 63 pages.

Master's Degree Programme in Music Pedagogy. Master thesis.

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

Music education in Finland has been in transition in recent decades. National curriculum in basic education of arts was renovated last time in 2017. The aim of the renovation was to respond to the changes that have taken place in music studies. The goal of the study was finding how students motivate to their music study and to get the practical information which teachers could utilize and also search relationship between students' motivation and the goal set in the curriculum for purposeful music study.

The approach of the research was practical teaching development work. The research was carried out as a qualitative survey, which also utilized features of quantitative research. The research was targeted at three different music educational institutions and there were two separate surveys: for students and teachers. Based on the surveys was created material to themes, which was striving to find solid unified thoughts and observations that emerged in both inquiry groups.

The research revealed that the students' motivation and interest in playing music lessons is generally good. Problems with motivation are often related to home training, which is hindered mainly by various time management challenges. The students singled out the performances and level performance, the song choices, and the support and encouragement from the teacher and bandmates as the best means of motivation. Teachers' survey showed that teachers are aware of students' motivational difficulties and that there are many related factors and ways to prevent them. The means in use are in line with the students' answers. The teachers also feel that the reform of the 2017 curriculum supports their work, because it is perceived to give more freedom to the student to progress at his own pace and lowers the threshold for degrees and thus progress in studies.

As a conclusion of the study could be stated that the students are motivated to study music and they like their hobby. Students are also motivated differently, and this is an important thing for the teacher to understand in the content of the teaching. Teachers feel that the room for maneuver and freedom provided by the curriculum is important for their own work and for supporting the students' motivation.

Keywords/tags (subjects)

Motivation, curriculums, music, music pedagogy, teaching

Miscellaneous (Confidential information)

-

Sisältö

1	Johdanto	7
2	Motivaatio.....	8
2.1	Motivaation määritelmä	8
2.2	Sisäinen ja ulkoinen motivaatio	9
2.3	Motivaatioteoriat	10
2.3.1	Odotusarvoteoria.....	10
2.3.2	Tavoiteorientaatioteoria.....	11
2.3.3	Vaatimusten ja voimavarojen suhde	12
2.3.4	Positiivinen psykologia.....	13
2.3.5	Itseohjautuvuusteoria.....	14
2.4	Yhteenveto teorioista.....	15
3	Motivaatio musiikinopiskelussa	15
3.1	Musiikin ja motivaation suhde	15
3.2	Haasteet motivaatiossa	16
3.3	Vanhempien rooli ja vaikutus motivaatioon	17
3.4	Opettajan mahdollisuudet	18
4	Opetussuunnitelma	20
4.1	Opetussuunnitelman perusteet	20
4.2	Vuoden 2002 opetussuunnitelman lähtökohdat	21
4.3	Vuoden 2017 opetussuunnitelman lähtökohdat	22
4.4	Esimerkkejä paikallisista opetussuunnitelmista.....	25
4.4.1	Paikallisten musiikkiopistojen taustat	25
4.4.2	Opintojen sisältö.....	26
4.4.3	Arviointi.....	26
4.4.4	Opintoihin ottaminen	27
4.4.5	Opintojen yksilöllistäminen ja saavutettavuus.....	28
4.4.6	Yhteistyö	28
5	Tutkimusmenetelmät ja toteutus	29
5.1	Tutkimuksen taustat, tarkoitus ja ennako-oletukset	29
5.2	Tietoperustan aineistokuvaus	30
5.3	Tutkimusmenetelmät.....	31
5.4	Tutkimuksen onnistumisen edellytykset.....	33
5.4.1	Testikysely.....	33
5.5	Tutkimuksen luotettavuus	34

5.6	Aineiston analysointi	35
6	Oppilaiden kyselyn tulokset	36
6.1	Harjoittelu ja ajankäytön haasteet.....	36
6.2	Yhteismusisointi	39
6.3	Esiintyminen.....	39
6.4	Kappalevalinnat.....	41
6.5	Opettajan tärkeys.....	42
6.6	Perhe ja harjoittelutilat	42
6.7	Omat tavoitteet.....	43
6.8	Soittamisen ilo ja mielekkyys	43
6.9	Yhteenveto	45
7	Opettajien kyselyn tulokset	45
7.1	Eri asteella motivoituvat oppilaat	45
7.2	Opettajan ja oppilaan välinen suhde	46
7.3	Erilaiset keinot motivoida	46
7.4	Kotiharjoittelun tukeminen.....	47
7.5	Uuden opetussuunnitelman tuoma vapaus.....	47
7.6	Opetussuunnitelman uudistamistarpeet	48
7.7	Yhteenveto	48
8	Johtopäätökset.....	49
8.1	Oppilaiden motivoituminen	49
8.2	Motivaatiokeinot ja esiintyminen	50
8.3	Motivaatiotyyppien erilaisuus.....	51
9	Pohdinta.....	52
9.1	Vastaukset tutkimuskysymyksiin	53
9.2	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	55
9.3	Jatkokehittämissuhteet.....	56
Lähteet		57
Liitteet		61
	Kyselyn saatekirje (Liite 1).....	61
	Tutkimuksen kysymyspatteristo (Liite 2)	62
	Aineistonhallintasuunnitelma (Liite 3)	63

Kuviot

Kuvio 1. Kysymys 3.	37
Kuvio 2. Kysymys 7 ”Onko sinulla muita harrastuksia soittoharrastuksen lisäksi?”	39
Kuvio 3. Kysymys 3.	40
Kuvio 4. Kysymys 1.	44

Taulukot

Taulukko 1. Kysymys 3.	37
Taulukko 2. Kysymys 5.	40
Taulukko 3. Kysymys 1.	44

1 Johdanto

Viime vuosikymmenien aikana opetusmetodit sekä opettajan ja oppilaan suhde ovat muuttuneet merkittävästi musiikin perusopetuksessa. Opettaja johtoisesta, jossa hyvän opettajan mittarina toimi omien ammattiin siirtyneiden oppilaiden määrä, on siirrytty oppilaslähtöiseen opetukseen, jossa elinikäinen oppiminen ja musiikin ilo ovat keskiössä. Samalla opetussuunnitelmat ja niiden sisältö ovat muokkaantuneet. Valtakunnallinen taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma on uudistettu ja julkaistu viimeksi vuonna 2017. Olen itse toiminut uuden opetussuunnitelman aikana työssäni pianonsoiton opettajana pienissä kansalaisopistoissa sekä sijaisena pienemmissä ja isommissa musiikkiopistoissa. Olen nähnyt työssäni muutoksen, joka on tapahtunut omien musiikkiopisto-opintoaikojeni jälkeen.

Nykyään, suurten kaupunkien musiikkiopistoja lukuun ottamatta, opistoissa pääsykokeet ovat enemmän muodollisuus, kun taas toisaalla niistä on luovuttu jo kokonaan ja sisään otetaan oppilaspulan takia kaikki halukkaat. Samaan aikaan opetussuunnitelmat musiikkioppilaitoksissa ja valtakunnan tasolla puhuvat tavoitteellisesta oppimisesta. Harrastuskenttä on muuttumassa, ja monet lapset kokeilevat eri harrastuksia tai harrastavat monia asioita viikossa. Joissain opistoissa oppilaspula lähes pakottaa ottamaan sisään kaikki halukkaat. Miten siis samaan aikaan pitää kiinni siitä, että oppilaat eivät lopeta soittoharrastusta, kun kiinnostus harrastusta kohtaan loppuu, mutta samaan aikaan pitää kiinni vaatimuksista, joita oppilaitoksen opetussuunnitelma edellyttää tavoitteellisen oppimisen osalta?

Tämä on haaste, johon useat soitonopettajat törmäävät päivittäisessä työssään. Samalla on yritettävä kannustaa oppilasta eteenpäin opinnoissaan. Samaan aikaan pitäisi vaatia myös aikaa esimerkiksi kotiharjoittelulle, jotta edistyminen olisi mahdollista. Monien kohdalla esimerkiksi taidon näytteet ja esiintymismuodot voivat latistaa soittomotiivaatiota. Opetussuunnitelman tavoitteiden täyttyminen edellyttäisi kuitenkin esiintymistä ja niistä saatavaa toisen opettajan palautetta soittamisesta.

Opinnäytetyön tavoitteena on etsiä ja löytää toimintatapoja ja keinoja opetukseen, joka mahdollistaisi oppilaiden pitkäjänteisempää kiinnostusta musiikkiopiston opintoihin. Selvitän työssäni, miten oppilaat ja opettajat kokevat tavoitteet ja niiden saavutettavuuden suhteessa opetussuunnitelmaan ja olisiko opetussuunnitelmasolla syytä ottaa entistä enemmän huomioon oppilaiden

nykyisiä mahdollisia ongelmia motivoitua opintoihin opetussuunnitelmien edellyttävällä tavalla. Tutkimuksesta kerätään laajasti tietoa oppilaiden motivaatiosta soitonopiskeluun, ja mitä asioita he kokevat tärkeiksi motivaationsa kannalta. Tämän kautta pyritään saamaan tietoa opettajille oppilaiden suhtautumisesta taiteen perusopetuksen oppimistavoitteisiin ja mahdollisia uusia tapoja ja keinoja ymmärtää ja opettaa motivaatio-ongelmista kärsiviä lapsia ja nuoria. Uskon tämän tuovan paljon hyödyllistä tietoa, jotta myös muut opettajat voivat kehittää ja tarkastella omaa opetustaan.

Opinnäytetyöni on työelämäsidonnainen kehittämistehtävä, jonka kohteena on oppilaiden motivaation ja opetussuunnitelmien välisen suhteen selvittäminen sekä mahdollisten kehitysehdotusten esille tuominen. Työni koostuu teoriapohjasta, jossa tarkastelen erilaisia motivaatioon liittyviä tutkimuksia ja niiden näkökulmaa musiikinopetuksen kannalta. Toisena asiana teoriapohjassa tuon esiin eroavaisuuksia ja tehtyjä uudistuksia nykyisen vuoden 2017 ja sen edeltäjän vuonna 2002 tehtyjen taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien kesken, sekä tarkastelen esimerkkien kautta opetussuunnitelmien käytännön toteutusta musiikkioppilaitoksissa. Varsinainen tutkimukseni koostuu kyselytutkimuksesta opettajille ja oppilaille. Tutkimuksen tulosten pohjalta tuon esiin erilaisia syitä motivoitumisessa ja toimintatapoja sekä kehitysehdotuksia sen lisäämiseksi musiikin opinnoissa.

2 Motivaatio

2.1 Motivaation määritelmä

Motivaatio on ihmisen toiminnan ydin ja liikkeelle paneva voima. Motivaatio asettaa meille tähtäimen, jonka suhteen asetamme keinoja saavuttaaksemme tämän tavoitteen. (Pervin 1989, 7.) Motivaatioteoriat pyrkivät antamaan vastauksen kysymyksiin, miksi ihminen toimii kuten toimii, mitä sillä tavoitellaan ja miten kyseistä tavoitetta kohden pyritään toimimaan (Vasalampi 2018, 14–16). Motivaatio on siis olennainen osa myös oppimista ja sitä kautta musiikinopiskelua.

Motivaatioon vaikuttaa myös paljon ihmisen persoonallisuuden piirteet. Esimerkiksi sosiaalinen ihminen motivoituu muiden kanssa tekemisestä enemmän kuin syrjään vetäytyjä. Persoonallisuuspiirteitä eteenpäin enemmän motivaatioomme vaikuttavat kuitenkin ympäristöstä saatu vaikutus ja kokemukset. (Stenberg 2018, 2369–2370.)

2.2 Sisäinen ja ulkoinen motivaatio

Motivaatio jaetaan yleensä sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Sisäisen motivaation perusedellytyksenä voidaan pitää vapauden tunnetta. Se on omien tekojen suuntaamista kohti tavoitteitaan, ja tietoisuutta omasta osaamisestaan ja mahdollisuuksistaan. (Telanen 1997, 240.) Motivaation lähteet ovat tässä tapauksessa muissa kuin ulkoisissa tekijöissä, jolloin niihin ei liity painetta ja pakkoa, vaan tekeminen itsessään tuottaa mielihyvää ja iloa. Sisäisen motivaation kannustimet kumpuavat omista mielenkiinnon kohteistamme ja asioista, joista koemme nautintoa. Sisältä kumpuavan motivaation on havaittu johtavan varmemmin tavoitteen loppuun asti saattamiseen, kun saamme itse päättää toiminnastamme. (Vasalampi 2022, 22; Ryan & Deci 2020, 2.)

Ulkoisen motivaation kannalta oletetaan, että ihmisen motivoituminen syntyy nimenomaan vuorovaikutuksesta hänen ympäristönsä kanssa. Ympäristön on kyettävä vastaamaan yksilön tarpeisiin ja odotuksiin, jotta motivaatiota voi syntyä. Usein ulkoisiksi motivaation lähteiksi mielletään esimerkiksi palkka tai muilta saatava arvostus. (Telanen 1997, 238–239.) Ulkoisen motivaation tuottamat motiivit ovat siis lähtöisin muualta, kuin tekemisestä itsestään (Vasalampi 2022, 27).

Ulkoinen motivaatio voidaan jakaa myös neljään eri kategoriaan: ulkoiseen säätelyyn, introjektoituun säätelyyn, tunnistettuun säätelyyn sekä integroitu säätelyyn. Ulkoinen säätely on tiedostamattomaa, esimerkiksi ulkoisiin palkkioihin ja mahdollisiin rangaistuksiin perustuvaa. Introjektoitu säätely tarkoittaa yksilön omaa toiminnan säätelyä. Se voi liittyä paineeseen ajatella, tuntea tai käyttäytyä tietyllä tavalla. (Evans 2015, 74.) Se ei siis ole sisäistä motivaatiota, vaikka yksilö itse ohjaakin omaa toimintaansa, vaan se on yhteydessä ulkoisiin tekijöihin (Deci & Ryan 2008, 182). Tunnistettu säätely on toimintaa, jonka ihminen tunnistaa itselleen tärkeäksi ja jonka hän on omaksunut osaksi identiteettiään ja arvojaan. Integroitu säätely on tunnistettua säätelyä pidemmälle vietyä, ja ulkoiset motivaation lähteet ovat sulautuneet osaksi omaa identiteettiä ja toimintaa. (Evans 2015, 74.) Esimerkiksi musiikinopetuksessa erityisesti pienten oppilaiden kannalta pienet palkinnot tunneilla voivat sysätä harjoittelua eteenpäin ja tätä kautta auttaa harjoitusrutiinien oppimista, jota ruokkii edistymistä ja sitä kautta sisäistä motivaatiota.

Sisäisen ja ulkoisen motivaation raja on siis häilyvä, eikä aina voida selkeästi osoittaa, onko toiminnan liikkeellepanija ulkoapäin tulevaa, vai pelkästään sisäistä ja omaehtoista (Telanen 1997, 240). Toisaalta tutkimuksissa on myös havaittu, että ulkoapäin tulevat palkinnot ja kannustimet

saattavat heikentää sisäistä motivaatiota, koska se vie ajatuksen pois sisäsyntyisistä kiinnostuksen kohteista ja motivaatiotekijöistä (Vasalampi 2022,26). Toisaalta alun perin ulkoiset motivaatiotekijät voivat siirtyä ajan myötä osaksi sisäistä motivaatiota kuten edellä mainituissa tunnistetussa integroidussa säätelyssä. Tällaisia motivaation tekijöitä voivat olla yhteiskunnassa esiintyvät arvot ja asenteen, jotka ihminen oppimisen kautta sisäistää osaksi omaa arvomaailmaansa, ja näin ulkoinen motivaatio muokkautuu ihmisen sisäiseksi motivaation lähteeksi. (Vasalampi 2022, 28—29.)

2.3 Motivaatioteoriat

Käsittelen tässä alaluvussa erilaisia vallallaan olevia motivaatioteorioita, jotka ovat relevantteja ajatellen musiikinopiskelua ja opettamista. Nämä ovat taustana seuraavalle pääluvulle, jossa käsitelen teorioita hyödyntäen musiikin ja motivaation suhdetta.

2.3.1 Odotusarvoteoria

Odotusarvoteorian, englanniksi expectancy-value theory, mukaan ihmisen motivoitumiseen liittyy olennaisesti hänen odotuksensa tehtävän suhteen onnistumisessa. Tämä kuitenkin vaatii sen, että hän arvostaa kyseistä asiaa. Jos henkilö ei näe, että voisi onnistua tekemisessään tai hän ei koe kyseisessä tehtävässä onnistumista tärkeänä, on motivoituminen myös haastavaa. (Salmela-Aro & Aunola 2018, 7; Viljaranta 2017, 54.) Odotukset jaetaan yleisesti kahteen kategoriaan. Ensinnäkin kuinka hyvin tunnemme oman kyvykkyytemme asian suhteen. Toiseksi onnistumisen ja epäonnistumisen suhde, onko tavoite mahdollista saavuttaa. (Viljaranta 2017, 54.) Freer ja Evans (2018, 882) ovat havainneet, että motivoitumiseen vaikuttaa, onko tavoite itsessään saavutettavissa, kuinka kiinnostunut siitä on, onko saavutuksesta pidemmän aikavälin hyötyä sekä kuinka paljon tavoitteen saavuttaminen vaatii.

Odotusten lisäksi myös arvoja voidaan tarkastella eri näkökulmista. Kiinnostusarvon kannalta arvotamme, tuoko tehtävän tekeminen meille esimerkiksi mielihyvää tai onnistumisen tunnetta ja onko tehtävä ylipäättänsä kiinnostusta tehtävään. Hyötyarvo taas sananmukaisesti mittaa, mitä hyötyä saamme toiminnallamme. Hyötyä voidaan tarkastella lyhyellä tai pitkällä aikavälillä. Viimeisenä tärkeysarvo, toisissa tutkimuksissa saavutusarvo, jonka kannalta pohdimme, miten tärkeä jonkin tekeminen meillä on. Jos tehtävää ei koeta tärkeäksi, ei sen suorittaminen myöskään motivoi. Minäkuvan kannalta tärkeät asiat motivoivat eniten. (Viljaranta 2017, 54—55; Freer & Evans

2018, 882—883.) Instrumenttiopetuksessa edellä mainitut seikat ovat myös tärkeitä, ja opettajan tärkeä tehtävä on tukea oppilaan minäkuvan kehitystä osana motivaation herättelyä.

Viime vuosina on alalla keskusteltu myös ”situaidet expectancy-value” teoriasta, jolle ei ole olemassa vielä vakiintunutta suomennosta, mutta siitä voidaan puhua tilannekohtaisena odotusarvoteorianäkökulmana. Teorian tarkoituksena on tuoda perinteiseen odotusarvoteoriaan sosiaalikultuurillinen näkökulma selittämään kulttuuriin liittyviä ilmiöitä motivaatiossa (Eccles & Wigfield 2020, 1). Teoria tuo esiin tilannesidonnaisuuden osaksi motivaatiota, joka on nähty erityisesti tärkeänä asiana osana lasten motivaatiota. Eccles ja Wigfield tuovat tutkimuksessaan esiin, että tutkimus on osin keskittynyt liikaa kulttuurisidonnaisuuteen ja huomiotta on jäänyt se, ovatko nämä mallit sisäisesti omaksuttuja vai kulttuurin itsensä luomia arvoja ja odotuksia, esimerkiksi naisten ja miesten välisissä eroissa. (Eccles & Wigfield 2020, 10.)

2.3.2 Tavoiteorientaatioteoria

Tavoiteorientaatioteoria, englanninkieliseltä termiltään goal theory, on teoria, joka kiinnittää huomiota siihen, motivoituuiko ihminen annetusta tehtävästä vai siitä, että haluaa osoittaa itse olevansa muita etevämpi annetusta tehtävästä (Salmela-Aro & Aunola 2018, 7). Ford (1992) on tutkimuksessaan havainnut, että ihminen ei koe tarvetta toimia sellaista tavoitetta kohden, jolla ei hänelle itselleen ole arvoa. Motivoituminen siis vaatii, että koemme saavutettavan tavoitteen itsessään tärkeäksi. Fordin mukaan ihminen tarvitsee motivoituakseen kolme asiaa: tavoitteen, sisäisen tunteen ja omaa toimintaa ohjaavat uskomukset. Näitä kaikkia kolmea tarvitaan motivaation syntymiseen. (Ford 1992, 79—80, 251.) Tavoitteet eivät välttämättä ole samanlaisia, vaan ne voivat olla sekä konkreettisia, esimerkiksi siivoan asunnon, jotta se näyttää siistiltä, että abstrakteja tavoitteita, esimerkiksi haluan olla hyvä ihminen. Pienemmät tavoitteet voivat olla myös osana pyrkimystä korkeampiin tavoitteisiin. (Tuominen, Pulkka, Tapola & Niemivirta 2017, 67.) Musiikinopiskelussa tavoitteet ovat selkeä oppimista ohjaava tekijä, jonka suhteen tärkeää on pitkäjänteiseen oppimisen kannalta myös sisäinen motivaatio ja usko omaan kyvykkyyteen.

Salmela-Aro ja Nurmi (2017) tuo esiin tavoitteiden erilaisuuden eri elämäntilanteissa. Ihmisen elämässä on vaiheita, johon tavoitteet suhteutetaan. Esimerkiksi eläkeläinen ei tavoittele enää samoja asioita elämäänsä kuin vielä työelämässä oleva ja niin edelleen. Tavoitteet ovat aina suhteessa ympäristön antamiin mahdollisuuksiin. Tavoitteet voidaan jakaa myös valintojen ja

sopeutumisen mukaan. Vaihtoehtojen paljous antaa mahdollisuuden valintaan, vähäiset mahdollisuudet taas pakottavat jossain määrin sopeutumaan. (Salmela-Aro & Nurmi 2017, 26—28.) Tämä on tärkeää huomata myös musiikin opetuksessa. Eri elämäntilanteessa olevien oppilaiden tavoitteet opiskelun suhteen ovat erilaisia, ja niiden tiedostaminen on tärkeää myös opettajalle.

Tuominen, Pulkka, Tapola ja Niemivirta (2017) ovat jakaneet mallissaan tavoiteorientaatiot viiteen eri kategoriaan. Saavutusorientoitunut henkilö motivoituu nimenomaan lopputuloksen aikaan saamisesta. Oppimisorientoitunut motivoituu uusien asioiden oppimisesta ja itsensä kehittämisestä. Suoritus-lähestymisorientoitunut henkilö motivoituu muita paremmin pärjäämisestä ja parhaana olemisesta. Suoritus-välttämisorientoitunut taas haluaa välttää oman osaamattomuutensa paljastumisen. Välttämisorientoitunut taas pyrkii kaikin tavoin välttämään vaivannäköä asian suhteen. Nämä eivät toki ole täysin yksioikoisia piirteitä, vaan ne voivat sekoittua keskenään, tai ilmentyä eri tavoin eri asioiden suhteen. (Tuominen ym., 2017, 68.)

Vasalampi (2022) korostaa myös henkilön oppijakuvan tärkeyttä sen suhteen, kuinka hän motivoituu ja kokee mahdolliset haasteet suorituksen suhteen. Oppija, jolla on hyvä oppijakuva itsestään ottaa haastavampia tehtäviä vastaan ja uskoo niissä onnistumiseen. Heikomman oppijakuvan omaava taas epäonnistuu todennäköisemmin tehtävässään ja sitä kautta hänen uskonsa omiin mahdollisuuksiinsa ja motivaatio vähenevät. (Vasalampi 2022, 126—127.)

2.3.3 Vaatimusten ja voimavarojen suhde

Vaatimusten ja voimavarojen suhteen teorian mukaan ihminen ei motivoitu asioista, joita ei koe voivansa suorittaa. Tavoitteen, johon motivaatio kohdistuu, täytyy siis olla mahdollinen toteuttaa. Omat voimavarat ylittävä tekeminen ennemmin lannistaa, kuin motivoi. (Salmela-Aro & Aunola 2018, 7.)

Tutkimuksissa on havaittu myös, että sosiaaliset verkostot ja kyvyt lisäävät kykyä sietää esimerkiksi stressiä ja ehkäisevät loppuun palamista koulumaailmassa. Oppiminen ja muutos vaativat kolme asiaa: motivaatiota, osaamista ja mahdollisuuksia oppimiseen. (Salmela-Aro & Upadaya 2020, 956—957.)

2.3.4 Positiivinen psykologia

Positiivinen psykologia on psykologian suuntaus, jonka lähtökohtana on keskittyä erinäisten ongelmien ilmenemisen sijaan ihmisen vahvuuksiin ja mahdollisuuteen kehittyä. Olennainen asia positiivisen psykologian tutkimusta on myös ihmisen motivaatio.

Positiivisen psykologian käsityksen keskiössä ovat sisäinen motivaatio ja autonomia omasta tekemisestään. Ihmisen sisäisen motivaation herättelyä voidaan edesauttaa antamalla hänelle mahdollisuus vaikuttaa itse tehtävän sisältöön, esimerkiksi opetukseen. Tutkimukset osoittavat, että autonomian lisääminen kasvattaa motivaatiota, Pelkkä opettajajohtoinen opetus ja muu ylhäältä tuleva ohjaus johtaa helpommin passivoitumiseen ja motivaation häviämiseen. (Ojanen 2007, 68–70.) Tästä syystä myös oppilaiden osallistaminen opetuksen suunnitteluun on syytä huomioida.

Positiivisen psykologian piirissä puhutaan työn imusta. Tällä tarkoitetaan, että ihminen on täysin läsnä työssään sekä kognitiivisesti, että fyysisesti. Tällöin hän suoriutuu annetuista tehtävistään parhaiten. Se koostuu kolmesta ulottuvuudesta; tarmokkuudesta, omistautumisesta ja uppoutumisesta. Tarmokkuus on tahtoa ja omistautumista tehtävän tekemiselle. Omistautumisella tarkoitetaan työn merkityksestä saatavaa kokemusta. Uppoutuminen on syvän keskittymisen tila. (Hakaniemi 2017, 95–96.)

Musiikin kannalta olennainen osa työn imua on myös flow-tila. Se on Mihály Csíkszentmihályin alun perin kehittämä termi. Musiikinopiskelu ja esittäminen vaati täydellisen keskittymisen tilaa. Flow-tutkimus on korostanut useita tekijöitä, jotka voivat auttaa määrittelemään optimaalisen kokemuksen, mukaan lukien seuraavat yhdeksän ominaisuutta: tasapaino haasteen ja taidon välillä, toiminnan ja tietoisuuden sulautuminen, selkeät tavoitteet, yksiselitteinen palaute, keskittyminen tehtävään, kontrollin tunne, itsensä tiedostamisen menettäminen, ajan vääristynyt käsitys ja auto-teellinen, eli itseohjautuva ja autonominen kokemus. (Antonini Philippe, Kosirnik, Ortuño, & Biasutti 1024–1025.)

2.3.5 Itseohjautuvuusteoria

Itseohjautuvuusteorian, englanninkieliseltä nimeltään self-determination theory, jonka ovat alun perin kehittäneet Deci ja Ryan 1980-luvulla, mukaan motivaation kehittyminen vaatii psykologisten perustarpeiden täyttymisen (Vasalampi 2022, 38). Ryan ja Deci (2008) jakavat motivaation eri tyyppisiin: itsenäiseen, hallittuun ja epämotivoitumiseen. Teorian tarkoituksena on motivaation määrän sijasta tutkia perustarpeita, jotka vaikuttavat motivaatioomme. Näitä ovat autonomia, pysyvyys ja yhteiskuvuluuden tunne. (Ryan & Deci 2008, 182.) Autonomian tarve tarkoittaa halua vaikuttaa omaan toimintaamme ja tunnetta, että kykenemme ohjaamaan omaa elämäämme. Pysyvyyden tarve on halu kokea kyvykkyyttä ja pätevyyttä ainakin jollain elämän osa-alueella. Yhteiskuvuluuden tarpeen ajatuksena on, että toimimme aina sosiaalisessa kontaktissa toisiin ihmisiin, ollen kiinnostuneita heidän ajatuksistaan ja odotuksistaan meitä itseämme kohtaan. (Vasalampi 2022, 38–39; Freer & Evans 2018, 883.) Pätevyyden tunteen halu, itsemääräämisen tarve ja yhteisöllisyys ovat läsnä jatkuvasti myös musiikin oppimisessa.

Psykologiset perustarpeet ovat kaikille ihmisille luonnollisia, eikä itseohjautuvuusteorian mukaan niitä voidakaan jaotella niin, että jollakin tarve olisi voimakkaampi, kuin toisella, koska ne ovat yksilöllisesti opittuja. Perustarpeiden kohdalla on olennaisempaa, onko tarve estetty vai onko se tyydytetty. Perustarpeiden osalta voidaan puhua kausaalisuusorientaatiosta, joilla kuvataan ihmisten käyttäytymistä suhteessa ympäristöönsä, sekä elämäntavoitteista, jotka ovat usein pidemmälle tehtyjä motivaation tähtäimiä. (Ryan & Deci 2008, 183.)

Itseohjautuvuusteorian ei erottele motivaatiota sisäisen ja ulkoisen motivaation välillä. Tärkeintä on, että motivaatio itsessään on autonomista ja sisäistettyä, ja että oma toiminta nähdään toiminnan arvon mukaisena. (Ryan & Deci 2008, 182.) Vastakohta tälle on hallittu motivaatio, jolloin motivaatio perustuu ulkopuoliseen kontrolliin esimerkiksi palkkioon, hyväksyntään, ihailuun tai tunnustukseen. Kun motivaatio on sisäistä, on tekeminen silloin itselle tärkeää ja mielenkiintoista. Tämä voi johtaa siihen, että muutamme tietoisesti omaa käyttäytymistämme ja ajatteluamme haluttuun suuntaan. (Ojanen 2007, 169; Ryan & Deci 2008, 182.)

Itseohjautuvan motivaation on tutkimuksissa havaittu lisäävän hyvää itsetuntoa ja itsetuntemusta, psykologista hyvinvointia, luovuutta ja ongelmanratkaisukykyä sekä käsitteellistä oppimista (Deci, Connell & Ryan 1989, 580; Ryan & Deci 2008, 182). Ryan ja Deci (2008, 183) tuovat esiin

tutkimusten osoittavan, että autonomian tärkeys osana motivoitumista ei ole kulttuurisidonnainen asia, vaan sen tarve on olennaista myös kulttuureissa, jotka korostavat yhteisöllisyyttä.

2.4 Yhteenveto teorioista

Motivaatioteoriat ja niiden lähestymistavat ovat siis erilaisia. Yhteneväistä niille kuitenkin on sisäisen motivaation synnyttämisen tärkeys, joka on vahvempaa ja pitkäkestoisempaa kuin ulkoa tulevat motivaatiotekijät. Itseohjautuvuusteorian katsantokanta myös poikkeaa muista teorioista, koska se katsoo motivaation taakse, siihen mikä sen syntymiseen vaikuttaa.

Olennaista musiikinoppimisen ja opetuksen kannalta näistä teorioista on ymmärtää motivaation ja tavoitteiden yhteys, itseensä uskomisen ja pätevyyden tärkeys motivaation mahdollistajana ja ympäristön vaikutus ihmisen käyttäytymiseen. Seuraavassa luvussa käsittelemme musiikin ja motivaation suhdetta, ovat edellä kuvatut motivaatioteoriat tärkeitä, kun syvennytään oppimiseen ja siihen, mitä opettaja voi tehdä ja siihen vaikuttaa.

3 Motivaatio musiikinopiskelussa

3.1 Musiikin ja motivaation suhde

Soitonopiskelun ja motivaation suhde on olennaista edistymisen kannalta. Säännöllinen harjoittelu vie soiton osaamista eteenpäin, ja edistyminen taas motivoi harjoitteluun. (MacIntyre, Potter & Burns 2012.) Evans (2015, 67–68) on havainnut tutkimuksessaan, että olennaista osaa musiikinopiskelun motivaatiossa näyttelevät itseohjautuvuusteorian mukaiset psykologiset perustarpeemme: pätevyyden tunne, sosiaaliset suhteet, itsenäisyys ja täyttymyksen tunne.

Pätevyyden tunne on olennainen osa osaamista. Kun oppilas kokee musiikkiaan kohtaan arvostusta ja pätevyyden tunnetta, lisää se hänen motivaatiotaan musiikinopiskelua kohtaan. (Sin, Tan & McPherson 2022, 984.) Pätevyyden tunne kumpuaa luonnollisesta tarpeesta tuntea osaavansa jotain ja tuntea itsensä hyväksi jossain osa-alueella, suhteessa sosiaaliseen ympäristöön. Kun oppilas tuntee, että hän on osaava ja pätevä omassa tekemisessään, hän selättää paremmin eteen tulevat haasteet ja mahdolliset epäonnistumiset eivät aiheuta motivaation alenemista, toisin kuin niillä oppilailla, jotka eivät koe omaavansa samaa pätevyyttä ja osaamista. (Evans 2015, 68.)

Sosiaaliset suhteet ovat olennainen osa ihmisen elämää ja sitä kautta myös oppimista. Ihminen kaipaa luonnostaan muiden ihmisten lämpöä ja hyväksyntää. Musiikki yhdistää meitä luonnostaan moniin ihmisiin ympärillämme, kuten opettajiin ja soittokavereihin, ja nämä ruokkivat sosiaalisten suhteidemme tarpeita. (Evans 2015, 68—69.) Sin, Tan & McPherson (2022) korostavat osallistumisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tärkeyttä osana musiikin oppimisen jatkumoa. Musiikkiin liittyvät odotukset, jotka nousevat ja muovautuvat lapsena osallistumisen kautta, vaikuttavat nuoruudessa positiivisesti itsetuntoon ja musiikillisiin kokemuksiin. (Sin, Tan & McPherson 2022, 984.) Evans (2015) tuo myös esiin, että myös opettajan ja oppilaan välinen suhde muuttuu oppilaan kasvamisen ja edistymisen myötä. Pienille oppilaille lämmin ja kannustava ilmapiiri ovat tärkeitä, vanhempien oppilaiden kanssa taas keskitytään enemmän taitojen kehittämiseen. Vanhempien tuki on myös tärkeää, ja tutkimusten mukaan, mitä enemmän vanhempien tukea soitonopiskeluun annetaan, sitä korkeampia ovat oppimistulokset. (Evans 2015, 69.)

Kosonen (1996) korostaa, että musiikki on itsessään motivoivaa. Musiikin soittamisesta ja musiikin luomista kokemuksista syntyy sisäistä motivaatiota. Musiikin luovat kokemukset ovat usein kyöksissä aiemmin koettuun, mutta musiikki voi saada meissä aikaan myös uusia tunteita ja ajatuksia. (Kosonen 1996, 23.). Kosonen tuo lisäksi esiin, että oppilaita voi ajaa opiskelussaan eteenpäin myös hallinnan tunteen saavuttaminen ja erilaiset suoritus- ja kilpailumotiivit. Nämä ovat paljolti yhteydessä sisäiseen motivaatioon ja suoritus- ja kilpailumotiivit ovat yhteydessä myös esiintymisen motivoitumiseen. Joillain on luonnostaan halu onnistua ja olla paras siinä mitä tekee, ja onnistuneet esiintymiskokemukset ruokkivat tätä tunnetta. Esiintyminen on tavoite, jota kohti tähdätä harjoitteluun. Kilpailumotiivit eivät kuitenkaan yleensä ole kovin pitkäkestoisia. (Kosonen 1996, 58—61.)

3.2 Haasteet motivaatiossa

Hosun (2018) mukaan soitonopetuksessa motivaatio-ongelmat liittyvät harjoitteluun, ja mahdollisesti esiintymisjännitykseen. Lisäksi koulumaailmassa esiintyvät oppimisvaikeudet ilmentyvät usein myös musiikin opinnoissa. (Hosu 2018, 33.) Kososen (1996) mukaan myös harjoittelun tärkeyden soitonopiskelussa. Soitonopiskelu vaatii harjoittelua, jotta opittu taito jää pysyväksi osaksi soittoa. Olennaista harjoitteluun motivoitumisessa ovat Kososen mukaan myös pidemmän aikavälin tavoitteiden tiedostaminen harjoitteluprosessin aikana. Harjoittelua ei pidä tehdä harjoittelun

vuoksi, vaan harjoittelulla on oltava tavoite. (Kosonen 1996, 50.) Tätä tukee myös edellisessä pääluvussa esiin tuotu tavoiteorientaatioteoria.

Musiikin tuottamat ennakoasenteet voivat vaikuttaa myös motivoitumiseen. Nuoremmilla oppilailla käsitykset musiikista perustuvat vielä paljolti ulkopuolelta tuleviin mielipiteisiin. (Kosonen 1996, 18.) Tutkimukset osoittavat myös, että oppilaat eivät motivoitu ja lopettavat musiikinopiskelun herkemmin, jos he kokevat, että joutuvat soittamaan vain tietyn tyyliä kappaleita, jotka tuntuvat pakolta (Evans 2015, 71). Kososen (1996, 52) mukaan tämä tulee erityisesti esille murrosiässä, jolloin oppilaat pohtivat musiikin merkitystä ja paikkaa omassa elämässään, ja tässä iässä monet myös lopettavat, koska eivät koe enää motivaatiota soittamiseen. Oppilaat motivoituvat kappaleista, jotka he kokevat kiinnostavaksi, ja herättää heissä tunteita ja elämyksiä. Tällaisiin kappaleisiin linkittyä usein myös elinympäristö ja siitä kumpuavat musiikilliset perinteet. (Kosonen 1996, 56.)

Sisäisen ja ulkoisen motivaatio suhde on myös olennainen musiikinopiskelun kannalta. Evans (2015, 73) korostaa, että vaikka ulkoiset motivaatiotekijät, kuten palkkiot ja arvostuksen saanti vaikuttavat motivaatioon lyhyellä aikavälillä, mutta pidemmällä tähtäimellä nämä saattavat kääntyä jopa kielteiseksi motivaation kannalta. Kuten edelle luvussa 2.2 käsiteltiin, Vasalampi (2022, 28–29) toteaa, että alkuperin ulkoinen motivaatio voi myös muovautua sisäiseksi. Kososen (1996) mukaan edellä mainitut suoritus- ja kilpailumotiivit voivat kääntyä myös itseään vastaan. Suorittamisesta tulee pakko, jota tehdään enemmän jonkun muun ehdoilla, jossa epäonnistumisen pelko ajaa eteenpäin. Oppilaan itsetunto on heikko ja hän kokee yksittäiset onnistumiset enemmän tuurina tai sattumana, ja epäonnistumiset taas ovat seurausta hänen lahjattomuudestaan. (Kosonen 1996, 61.) Ryan ja Deci (2020, 6) pitävät suorituskeskeisyyttä kontrolloivana motivaation muotona joka autonomian puutteen takia johtaa motivaation alenemiseen.

3.3 Vanhempien rooli ja vaikutus motivaatioon

Hostler (2023) on havainnut, että vanhemmillä on tärkeä rooli suhteessa lasten ja nuorten motivaatioon oppimisen suhteen. Vanhempien merkitys on erityisen tärkeää tehtävä arvojen syntymisen suhteen ja niiden tukemisessa, eli siinä, että oppilas kokee soittamisen ja harjoittelun merkitykselliseksi asiaksi. (Hostler 2023, 454.) Soittaminen on usein myös valinta, joka tulee perheen ja suvun perinteen kautta. Usein vanhemmat, jotka ovat itse soittaneet, tai soittavat, ohjaavat

lapsensa myös soittotunneille. Perheissä, joissa on musiikin harrastajia, on myös suuri määrä vaikutteita ja ärsykeitä musiikin suhteen. Tällöin lapsen motivaatio saattaa kummuta enemmän totumuksen tunteesta, eikä se itsessään ole pitkälle kantavaa ilman muita motivaation lähteitä. (Kosonen 1996, 67.)

Briscoe (2016) korostaa myös vanhempien tärkeyttä osana lasten musiikkiharrastusta. Vanhempien rooli on olennainen musiikin arvostuksen luomisessa, esimerkiksi yhdessä musiikin kuuntelemisen ja konsertteihin osallistumisen kautta. Erityisen olennainen osa vanhemmilla on kotiharjoittelun ja tehokkaiden työtapojen ohjaamisessa. Tähän vanhemmat tarvitsevat tukea ja neuvoa myös opettajilta. Opettajien on tärkeä rohkaista ja vahvistaa vanhempien uskoa omiin kykyihinsä lastensa musiikkiharrastuksen apuna. (Briscoe 2016, 43.) Olennaista ovat myös vanhempien ja perheiden ajankäytön resurssit ovat olennaisesti yhteydessä lasten musiikkiharrastukseen. Hyvänä tapana opettajalle osallistuttaa vanhempia musiikkiharrastukseen ovat esimerkiksi aktiivinen tiedottaminen sekä vanhempien kanssa kasvokkain tapaaminen ja keskusteleminen opintojen etenemisestä. (Briscoe 2016, 45.)

3.4 Opettajan mahdollisuudet

Olennainen asia oppilaan motivaation suhteen on hänelle opettajilta saatava palaute. Positiivinen palaute ruokkii psykologisia perustarpeita ja lisää motivaatiota. Olennaista palautteen annossa on antaa palautetta tehdystä tehtävästä, eikä kohdistaa palautetta oppijaan itseensä. (Vasalampi, 2022, 109.) Palautteen annon kannalta on myös tärkeää, että oppija itse saa ottaa kantaa annettuun palautteeseen (Vasalampi 2022, 106–107). Tärkeää jälkikäteen annetun palautteen lisäksi on saada oppilas ymmärtämään kulloisenkin tehtävän arvo ja tavoite. Tämän on todettu lisäävän oppilaiden motivaatiota soittamiseen ja sen opiskeluun. (Evans 2015, 74.)

Useassa tutkimuksessa on tuotu myös esiin oppilaiden mahdollisuus tuoda esiin omaa persoonaansa ja tunteitaan musiikin kautta. Musiikki voi olla monille oppilaille keino tuoda esiin tunteitaan ja käsitellä niitä. Opettajan tärkeänä tehtävänä on antaa tilaa oppilaan kyvyille ja tavoille esittää tunteitaan. (kts. esim. Evans 2015, 69; Hosu 2022 33–34.) Evans (2015) tuo esiin, että klassisen musiikin opetus on ollut perinteisesti hyvin hierarkkista ja kontrolloitua, joka on autonomian tarpeellemme hyvin haastavaa. Autonomian tunnetta voidaan opetuksessa vaikuttaa käyttämällä kontrolloivan kielen sijasta enemmän informoivaa kieltä, sekä huomioimalla enemmän oppilaiden

omia tuntemuksia ja ajatuksia osana opetusta. (Evans 2015, 71.) Freer ja Evans (2018, 890) tuovat esiin, että oppilaat, jotka saavat tukea psykologisille perustarpeilleen, ottavat myös todennäköisemmin vaikutteita sosiaalisesta ympäristöstään.

Ryan ja Deci (2020) korostavat, että tarpeiden tukeminen on tärkeä osa oppilaiden oppimisen mahdollistamista. Opettajien on tärkeä mahdollistaa oppilaille mahdollisuuksia itsenäiseen päätöksentekoon ja valinnanvapauteen. Kun oppilas saa päättää itse, on hän päätöksen suhteen omistautuneempi ja tämä lisää sisäistä motivoitumistaan. Tämän on tutkimuksissa havaittu vaikuttavan positiivisesti myös yleisesti hyvinvointiin ja terveyteen. (Ryan & Deci 2020, 3–4.) Musiikin opetuksessa autonomian tukeminen tapahtuu esimerkiksi antamalla oppilaalle mahdollisuus tuoda omia kappaleitaan soitettavaksi ja vaikuttaa muutenkin soitettavaan ohjelmistoon tai oppituntuihin sisältöön.

Freer ja Evans (2017) korostavat myös tutkimuksessaan, että opettajien työ vaatii tukea erityisesti institutionaaliselta tasolta, esimerkiksi opetussuunnitelmien kannalta. Jotta opettajat pystyvät tukemaan oppilaidensa autonomiaa osana motivaatiota, täytyy myös opettajien kyetä itsenäiseen toimintaan ilman ylhäältäpäin tulevia rajoittavia tekijöitä. Opettajille annettava tuki on siis ensiarvoisen tärkeää heidän opetuksensa kannalta. (Freer & Evans, 2018, 891–892.) Olennaista oppilaan kannalta on myös kannustus, jota osaltaan antavat perheen ja ystävien lisäksi myös opettaja (Kosonen 1996, 64).

Motivaation kannalta olennaista on myös erilaisten tavoitteiden jäsentely. Toiset tavoitteet ovat lyhyempiaikaisia, esimerkiksi seuraavan kappaleen oppiminen. Nämä taas johtavat suurempiin tavoitteisiin, joka on esimerkiksi soittotaidon kehittäminen. Lyhyempiaikaiset tavoitteet motivoivat paremmin ja niiden kautta edetään lopulta pidempiaikaisiin tavoitteisiin. (Kosonen 1996, 13.) Samalla myös soittotunneilla täytyy soittamisen lisäksi opettaa, kuinka harjoitellaan oikein, jotta kotiharjoittelu onnistuisi (Kosonen 1996, 51). Tutkimukset osoittavat, että tutkinnot ja erilaiset musiikin tasosuoritukset voivat toimia sekä sisäisenä, että ulkoisena kannustimena oppilaille. Toisaalta kääntöpuolena niiden aiheuttama stressi ja paineet voivat joissain tapauksissa heikentää motivaatiota soittamiseen, ja voivat tuntua enemmän pakolta ja oman autonomian vastaiselta. (Evans 2015, 74.) Ulkoisena motivaattorina voivat toimia myös materiaaliset asiat, kuten uusi soitin tai muu sellainen (Kosonen 1996, 64).

Musiikissa monet opiskelijat aloittavat oppimisen ulkoisista syistä: vanhempien ehdotuksesta, koska ystävät ovat mukana samassa toiminnassa, tai koska he haluavat jotain tekemistä vapaa-ajalleen. Toiset saattavat aloittaa sisäisistä syistä: he pitävät kuulemastaan soitosta jo nuorena tai spontaanista kappaleiden luomisesta, mikä saa vanhemmat etsimään heille musiikinopettajaa. Molemmat tilanteet edellyttävät tiettyjä ponnisteluja opiskelijan opettajan tai vanhempien taholta. Ulkoisten paineiden ja vaatimusten käyttäminen, kuten liiallinen ylistys ja kontrolloiva opetus, saattaa kuitenkin lannistaa sisäisesti motivoituneet opiskelijat ja siirtää heidät kohti ulkoista motivaatiota. Mutta tällaisten käytäntöjen aloittaminen ei välttämättä ole yhtä vahingollista ulkoisesti motivoituneille opiskelijoille, kunhan opettajan fokus on auttaa opiskelijaa vähitellen sisäistämään motivaationsa. (Evans, 2015 77.)

4 Opetussuunnitelma

4.1 Opetussuunnitelman perusteet

Opetussuunnitelma on oppilaitoksia ohjaava ohjeistus. Sen perusteena ovat laki 633/1998 ja asetus 813/1998, joiden perusteella opetushallitus päättää taiteen perusopetuksen keskeisistä sisällöistä ja tavoitteista. Opetushallitus ohjeistaa oppilaitoksia valtakunnallisella opetussuunnitelman perusteilla, joiden pohjalta oppilaitokset koostavat omat opetussuunnitelmansa, jonka opetuksen järjestäjän, esimerkiksi kunnan tai kaupungin tulee hyväksyä. (Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998, 1§ – 5§; Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän..., 2017,8.) Taiteen perusopetusta antavat koulut ovat oikeutettuja myös laissa määriteltyyn valtiosuuteen (Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998, 11§). Kauppinen (2018) tuo esiin laajan oppimäärän tärkeyden osana opetuskenttää. Taideaineiden opetusta annetaan myös osana yleissivistävää perusopetusta, mutta taiteen perusopetus on suunnattu oppilaille, jotka haluavat syventyä ja edetä tietyllä taiteenalalla tavoitteellisesti ja pitkäkestoisesti. (Kauppinen 2018, 126.)

Opetussuunnitelmia uudistetaan ja tarkastetaan kaikilla tasoilla jatkuvasti. Opetussuunnitelmassa esitetyt tavoitteet ovat arvioinnin lähtökohta. Opetussuunnitelmat ja lainsäädäntö korostavat, että arvioinnin tulee kohdistua aina oppilaan tekemiseen ja suoritukseen. Arvioinnin tehtävänä on oppilaan osaamisen kehittäminen ja minäkuvan tukeminen. (Kauppinen & Vitikka 2017, 10–11.)

Valtakunnallinen taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu viimeksi vuonna 2017 ja se otettiin käyttöön vuonna 2018. Tätä edeltävä opetussuunnitelmat olivat yleisen oppimäärän osalta vuodelta 2005 ja musiikin laajan oppimäärän mukainen opetussuunnitelma vuodelta 2002. (Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2024.) Vuoden 2002 opetussuunnitelmaa noudatettiin siis vuoteen 2018. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma jaetaan asetuksessa taiteen perusopetuksesta (813/1998, 1§) yleiseen ja laajaan oppimäärään. Yleistä oppimäärää noudattavat kansalais- ja työväenopistot ja erilaiset muut yksityiskoulut. Laaja oppimäärä koskee musiikkiopistoja ja konservatorioita.

4.2 Vuoden 2002 opetussuunnitelman lähtökohdat

Vuoden 2002 musiikin laajan oppimäärän perusteet jakoivat musiikinopinnot perusopintoihin ja musiikkiopistotason opintoihin (Taiteen perusopetuksen musiikin laajan... 2002, 8). Yleisesti opinnot jaettiin perusopintojen osalta kolmeen perustason tutkintoon, ja musiikkiopistotaso sisälsi yhden tutkinnon. Opetussuunnitelman ydinajatuksia olivat hyvän musiikkisuhteen ja musiikin elinikäisen harrastamisen mahdollistaminen sekä valmiuksien antaminen ammattiopintoihin.

Opetuksen tehtäväksi nähtiin oppilaan kasvattaminen pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen työskentelyyn. (Mts. 6.) Opintojen laajuus oli perusopinnoissa 385 tuntia instrumentti- ja yhteismusisointitaitoja ja 280 tuntia musiikin perusteita, sekä musiikkiopistotasolla 390 tuntia instrumentti- ja yhteismusisointitaitoja ja 245 tuntia musiikin perusteita, yhteensä siis 1300 tuntia (Taiteen perusopetuksen musiikin laajan... 2002, 8).

Vuoden 2002 opetussuunnitelma jakoi musiikin perusopintojen tavoitteet kolmeen pääkohtaan: instrumenttitaitoihin, musiikin hahmottamiseen sekä ilmaisuun ja esittämiseen. Opetuksen keskeisenä sisältönä olivat instrumenttikohdainten perustekniikoiden ja ohjelmistojen hallinta sekä säännöllinen yhteismusisointi ja esiintyminen. Musiikin perusteet olivat myös keskeisessä osassa musiikinopiskelua, ja sen tavoitteena olivat musiikin luku-, kirjoitus-, ja hahmotustaitojen kartuttaminen. Musiikkiopistotason tavoitteeksi asetettiin perustason tavoitteiden syventämisen, sekä niiden lisäksi laajentaa musiikillisten tyyllisuuntien tuntemustaan. (Taiteen perusopetuksen musiikin laajan... 2002, 10.)

Arvioinnin tehtäväksi nähtiin opiskelun tavoitteiden ja niiden saavuttamiseen ohjaaminen ja hyvän itsetunnon kasvattaminen. Arvioinnin tuli olla opetusmenetelmien suhteen sopivaa ja oppimista

tukevaa. (Mts. 12.) Vuoden 2002 opetussuunnitelmassa arviointi oli vuosittain arvosanaan pohjautuvaa. Myös sanallista palautetta oli annettava kaikista suorituksista numeron ohella. Myös itsearviointiin ohjaaminen nähtiin tärkeänä. Opetussuunnitelmassa annettiin myös mahdollisuus pelkään sanalliseen arviointiin muissa kuin päättöarvioinneissa. (Mts. 12.) Yleinen käytäntö kuitenkin oli numeroon perustuva arviointi myös vuosittain annettavassa lukuvuosipalautteessa.

Opetusympäristön suhteen vuoden 2002 opetussuunnitelma korosti myönteistä ja avointa ilmapiiriä, joka rohkaisee oppilasta pitkäjänteiseen ja vuorovaikutukselliseen oppimiseen. Opiskeluympäristön piti mahdollistaa oppilaille taitojensa ja musiikillisen ilmaisun monipuolinen kehittyminen. Tärkeää oli oppilaan ja opettajan sekä oppilaiden kesken tapahtuva vuorovaikutus, joka huomioi erilaiset työskentely- ja oppimistavat. (Taiteen perusopetuksen musiikin laajan... 2002, 7.)

Paikallisten opetussuunnitelmien laatimisessa tuli opetussuunnitelman perusteiden mukaan huomioida, että opetussuunnitelma on oppilaitoksen tärkein opetuksen kehittämisen väline. Sen sisällön tuli perustua taiteen perusopetuksen valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteisiin. Paikallisten opetussuunnitelmien tärkeinä sisältöinä nähtiin kulttuuriperinnön siirtämisen tärkeys, musiikkielämän kehittäminen, kansainvälisyys sekä ammatillisen koulutuksen lähtövaatimukset. (Taiteen perusopetuksen musiikin laajan... 2002, 15.)

4.3 Vuoden 2017 opetussuunnitelman lähtökohdat

Vuoden 2017 opetussuunnitelman uudistuksen tavoitteena oli taiteen perusopetuksen yleisen ja laajan oppimäärän erojen selkeyttäminen, sekä mahdollistaa enemmän kehitystyötä oppilaitostasolla ja kehittää oppilasarviointia oppimista tukevampaan suuntaan. Opetussuunnitelmauudistuksessa laajan oppimäärän perusopintojen tuntimäärä nostettiin 800 tuntiin, joka on siis selvästi korkeampi, kuin yleisen oppimäärän mukainen 500 tunnin laajuus. Syventävät opinnot sisältävät 500 tuntia, eli kokonaismäärä pysyi samassa 1300 tunnissa kuin aiemmin. Perusteissa ei tarkemmin määritellä, kuinka tunnit tulee jakaa instrumenttitaitojen, yhteismusisoinnin ja musiikin hahmotusaineiden kesken. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän.... 2017,15.) Opetussuunnitelman perusteet pyrittiin laatimaan siten, että se huomioi erilaiset paikalliset tarpeet ja eroavat resurssit koulutuksen järjestämisessä, ja vahvistaa näin oppilaitosten omaehtoista kehittämiskulttuuria. (Kauppinen 2018, 127–128.)

Taiteen perusopetuksen nykyinen opetussuunnitelma perustuu käsitykseen oppijan aktiivisesta roolista ja ohjautuvuudesta omissa opinnoissaan. Oppija on oppiessaan yksilö ja oppiminen perustuu opettajan ja oppijan väliseen vuorovaikutukseen. Myös harjoittelu ja siihen kannustaminen ja opettaminen ovat oppimiskäsityksen keskiössä. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän.... 2017,8.) Verrattuna vuoden 2002 opetussuunnitelmaan, jossa eri taiteenaloille oli itsenäiset opetussuunnitelmat, vuoden 2017 opetussuunnitelmassa periaatteet ovat yhteneväiset kaikille taiteenaloille, ja eri taiteenalojen opetussuunnitelmat on koostettu samaan dokumenttiin. Samalla musiikin laajan oppimäärän osalta opetussuunnitelmassa syventävät opinnot korvasivat entisen musiikkiopistotason käsitteen. Opetuksen keskeiset tehtävät ja tavoitteet olivat pysyneet samana verrattuna vuoden 2002 opetussuunnitelmaan. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän.... 2017; Taiteen perusopetuksen musiikin laajan... 2002.)

Olellaisena työtapana musiikin opetuksessa on taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman (2017) mukaan oppilaan henkilökohtainen ohjaus. Työtavat antavat mahdollisuuden monipuoliseen yhteisölliseen musiikintekemiseen, ja myös musiikkiteknologian hyödyntäminen on olellainen osa opintoja. Työtapojen tavoitteena on oppilaan motivaation lisääminen ja kannustaminen itseohjautuvuuteen. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän.... 2017, 51.)

Musiikin opinnot jaetaan opetussuunnitelmassa (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän.... 2017 48—50) neljään eri kategoriaan: "esittäminen ja ilmaiseminen, oppimaan oppiminen ja harjoittelu, kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen sekä säveltäminen ja improvisointi". Nämä tavoitealueet jaetaan erikseen tavoitteisiin. Tavoitealueet ovat samat sekä perusopinnoissa, että syventävissä opinnoissa. Tavoitealueiden sisältö kuitenkin muuttuu syventäviin opintoihin mennessä. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän.... 2017, 48—50; Kauppinen 2018, 131—132.) Valtakunnallisen opetussuunnitelman tavoitteiden pohjalta oppilaitokset koostavat opetussuunnitelmiinsa tavoitealueiden sisällöt.

Olellaisimpana muutoksena opetussuunnitelmien välillä on kokonaan arvosanoihin perustuvasta arvioinnista luopuminen. Vuoden 2017 opetussuunnitelmassa keskiössä ovat jatkuvan suullisen palautteen ja itsearvioinnin tärkeys opintojen edetessä, jossa opettajan rooli kasvoi entiseen kursitukintojen suorittamiseen verrattuna. Arvioinnin tehtäväksi nähdään oppilaan opintojen tukeminen, jossa myönteisessä hengessä annettava palaute ohjaa oppimista ja opetusta (Taiteen

perusopetuksen laajan oppimäärän.... 2017, 51). Opetussuunnitelmassa poistettiin myös viittaus musiikin kurssitutkintovaatimuksiin. Arvioinnin jaottelu on oppimisen tavoitteiden mukainen, ja sen tulee keskittyä oppilaan oppimiseen ja vahvuuksiin. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän.... 2017, 51; Kauppinen 2018, 132; Varjonen 2018.) Tätä korostetaan puhumalla oppimisen arvioinnista entisen oppilaan arvioinnin sijaan. Tällä muutoksella haluttiin selventää sitä, että arvioinnin kohteena on itse suoritus, ei oppilaan persoona tai henkilökohtaiset ominaisuudet. (Kauppinen 2018, 132.)

Musiikin opintojen keskeisiin tavoitteisiin on nostettu myös improvisaatio ja säveltäminen. Oppijoita tulee kannustaa improvisointiin ja kannustaa omien sävellysten tekemiseen. Myös musiikin teknologiset mahdollisuudet on nostettu tärkeäksi osaksi opetuksen toteutusta. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän.... 2017, 5.)

Suuren muutoksen opetussuunnitelmissa koki myös syventävien opintojen eli entisten musiikkiopistotason opintojen lopputyö. Nykyinen opetussuunnitelma ei rajoita tai ohjaa syventävän tutkinnon sisältöä, vaan oppilas saa suunnitella ja toteuttaa lopputyön, joka voi olla laajempi kokonaisuus tai keksittyä esimerkiksi yhden tyylilajin mukaisesti kappaleisiin. Olennaista opinnoissa on, että oppilas suunnittelee työnsä itse yhteistyössä opettajan kanssa sekä samalla asettaa lopputyölle tavoitteet, joihin pyrkii. Suunnitelman ja lopputuloksen toteutuminen suhteessa opiskelijan itse määrittelemiін tavoitteisiin on tärkeä osa lopputyöstä annettavaa palautetta. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän.... 2017, 49—51.)

Tärkeänä uudisuksena nähtiin myös tarve määritellä tarkemmin oppimisympäristöä koskevat suositukset (Kauppinen 2018, 128). Opetussuunnitelma korostaa oppimistilojen turvallisuutta kaikilla tasoilla ja ilmapiiriltään avoimia ja kannustavia. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman yhteisissä opetuksen toteuttamisen tavoitteissa korostetaan oppimisympäristön monipuolisuutta ja painotetaan, että jo oppimisympäristön suunnittelussa on otettava huomioon oppilaiden tarpeet ja mahdollisuudet oppimisensa suhteen suhteessa opetusympäristöön. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän.... 2017, 13.)

Paikallisten opetussuunnitelmien laatimisen keskiöön nousivat entisten vuoden 2002 periaatteiden ohella oppilaan yksilölliset tarpeet ja vaatimukset. Lisäksi taiteen perusopetuksen laajan

oppimäärän opetussuunnitelman korostaa opetussuunnitelmia laadittaessa huomioimaan sukupuolten välisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden niiden osalta esitettyjen lakien ja asetusten mukaisesti esimerkiksi oppilaitoksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien kautta. Tärkeäksi nähdään myös oppilaiden, huoltajien ja eri yhteistyötahojen osallistaminen opetussuunnitelmien laatimisen prosessiin. Laadinnassa on myös huomioitava, että opetussuunnitelma on selkeä ja ymmärrettävä, jotta huoltajat ja oppilaat pystyvät sen perusteella saamaan käsityksen opintojen rakenteesta. (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän.... 2017, 9–10.)

4.4 Esimerkkejä paikallisista opetussuunnitelmista

4.4.1 Paikallisten musiikkiopistojen taustat

Valtakunnallinen opetussuunnitelma on pohja, jonka perusteella oppilaitokset koostavat omat opetussuunnitelmansa. Tässä luvussa käsittelen muutamien esimerkkien kautta, miten eri oppilaitokset ovat tehneet omien opistojensa opetussuunnitelmat. Esimerkkinä toimivat Härmänmaan musiikkiopiston ja Pirkanmaan musiikkiopiston musiikin laajan opetusmäärän mukaiset opetussuunnitelmat. Valitsin kyseiset opistot esimerkiksi sen perusteella, että olen toiminut kyseisissä oppilaitoksissa opettajana, joten opetussuunnitelmat ja opistojen toiminta ovat minulle jo ennestään tuttuja.

Härmänmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma on luotu vuonna 2018. Viimeisin päivitys siihen on tehty vuoden 2024 alussa. Opisto on Kauhavalla ja Lappajärvellä toimiva musiikkiopisto, jossa annetaan musiikin laajan oppimäärän mukaista soitonopetusta. Opisto on valtionavustuksen piirissä. Opiston toimintakulttuurissa ja arvoissa korostetaan mm. yhdessä tekemistä, onnistumisen kokemuksia ja iloa musiikista. Opetussuunnitelmaan kirjatut oppimiskäsitykset ja oppimisympäristöön liittyvät kohdat pohjautuvat valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteisiin. (Härmänmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma 2024, 4–6.)

Pirkanmaan musiikkiopisto on Tampereen NMKY ry:n ylläpitämä oppilaitos, joka toimii Tampereen, Kangasalan, Ylöjärven ja Hämeenkyrön alueella. Opistossa tarjotaan opetusta niin yleisessä kuin laajassa oppimäärässä sekä Suzuki-opetuksessa. Opisto saa laajan oppimäärän mukaisiin

opintoihin valtionavustusta. Laajan oppimäärän opetussuunnitelma on vuodelta 2018. Opiston arvoissa nähdään tärkeinä asioina yhteisöllisyys, oppilaslähtöinen opetus, musiikin tuottama ilo ja pitkäjänteinen opiskelu, inhimillisyys sekä kestävä kehitys. (Pirkanmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma 2018, 2—3.)

4.4.2 Opintojen sisältö

Härmänmaan musiikkiopistossa perusopinnot on jaettu neljään eri kokonaisuuteen: soiva 1, soiva 2, soiva 3 ja soiva 4. Syventävät opinnot ovat soiva 5-opintokokonaisuus. Jokaiseen opintojaksoon sisältyy instrumenttiopintojen lisäksi yhteismusisointia ja musa eli teoria- ja hahmotusaineita. (Härmänmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma 2024, 12.) Opintokokonaisuuksien sisältö on jaettu taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman mukaisiin neljään kategoriaan, joita tarkennetaan opintosisältöjen mukaan.

Pirkanmaan musiikkiopistossa perusopinnot jaetaan kuuteen tasoon: alkuopinnot ja perustasot 1—5. Perusopintojen jälkeen suoritetaan syventävät opinnot. Alkuopinnot käsittävät laskennallisesti 30 tuntia. Perusopintojen tasoihin 1—5 opintoihin sisältyy instrumenttiopetusta mukaan lukien yksilötunnit ja yhteissoitto sekä esiintyminen, ja niiden lisäksi myös musiikin hahmotusaineita, jotka käsittävät laskennallisesti 270 tuntia 800:sta perusopintoihin sisältyvästä laskennallisesta tunnista. (Pirkanmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma 2018, 7—8.)

Syventävät opinnot sisältävät mahdollisuuden valita suuntautumisvaihtoehdoiksi instrumenttipainotteisen, yhteismusiikkipainotteisen tai monimuotototeutuksen. Syventävät opinnot sisältävät myös vähintään kaksi musiikin hahmotusaineiden opintokokonaisuutta, joista yksi on kaikille yhteinen pakollinen kokonaisuus. (Pirkanmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma 2018, 11—12.)

4.4.3 Arviointi

Härmänmaan musiikkiopistossa arvio perustuu seuraaviin periaatteisiin: kannustavuuteen ja monipuolisuuteen, vuorovaikutteisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen. Arvioinnissa on tarkoitus keskittyä opiskelijan vahvuuksiin, ja itse- ja vertaisarviointi on olennainen osa kokonaisarviointia. Arviointi kohdistuu aina koko oppimisprosessiin, ei vain suoritukseen ja sen tuloksiin. (Härmänmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma 2024, 27.) Arvioitavat opintokokonaisuudet ovat taiteen

perusopetuksen laajan oppimäärään mukaiset tavoitealueet. Arviointi on jatkuvaa, ja siinä on tärkeää sekä opettajan antama arvio, että itsearviointi. Soiva 1—3 tasoista arvioinnin antaa oma opettaja, jonka lisäksi konsertissa annetusta näytteestä palautteen antaa toinen opettaja. Perusopintojen lopuksi soiva 4-tason lopussa annettavan näytteen arvioivat oma opettaja sekä toinen opettaja. Syventävissä opinnoissa tehdään lopputyö, joka arvioidaan osana opintoja, ja olennaista sen arvioinnissa ovat oppilaan itse lopputyölle asettamat tavoitteet. (Härmänmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma 2024, 29—33.)

Pirkanmaan musiikkiopistossa arviointi kohdistuu oppimisen jatkuvaan arviointiin, johon kuuluu olennaisena osana oppilaan itse- ja vertaisarviointi. Kirjallista arviointia oppilas saa kerran lukuvuodessa. Perusopinnoissa jokaisen taitotason lopussa suoritetaan taidonnäyte, josta arvion antaa oman opettajan lisäksi toinen opettaja. Näissä näytteissä oppilas osoittaa instrumenttitaitojen ja musiikillisen ymmärryksensä hallintaa ja kehittymistä. Arviointi perustuu kokonaisuudessaan oppilaan vahvuuksiin ja niiden huomioimiseen. (Pirkanmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma 2018, 12.) Syventävien opintojen suoritus on lopputyö, joka on oppilaan itsensä suunnittelema, ja oppilas itse asettaa sen suorittamiselle tavoitteet. Lopputyön suoritus voi olla oppilaan oma soolokonsertti, sävellyskonsertti tai hänen itse opettajan ohjauksessa tuottama äänite. (Pirkanmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma 2018, 11—12.)

4.4.4 Opintoihin ottaminen

Opintoihin ottamisessa Härmänmaan musiikkiopisto ja Pirkanmaan musiikkiopisto eroavat toisistaan. Härmänmaan musiikkiopistossa perusopetuksessa oppilaaksi otetaan halukkaat ilmoittautumisjärjestyksessä heidän ensisijaisen soitinvalintansa perusteella. Tähän vaikuttavat tarjolla olevat soitin- ja kuntakohtaiset tuntimäärät. (Härmänmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma 2024, 34.)

Pirkanmaan musiikkiopistossa järjestetään vuosittain valintakokeet, joissa tavoitteena on valita musiikin harrastamiseen innostuneesti suhtautuvia lapsia ja nuoria. Valintakokeiden kautta pyritään myös löytämään hakijoille sopivin soitin. Sopiva soitin nähdään olennaisena osana opiskeluun motivoitumista. (Pirkanmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma 2018, 6.)

4.4.5 Opintojen yksilöllistäminen ja saavutettavuus

Sekä Härmänmaan musiikkiopisto, että Pirkanmaan musiikkiopisto mahdollistavat opetussuunnitelmissaan oppimäärän yksilöllistäminen. Opinnot yksilöllistetään vastaamaan oppilaan oppimis- ja opiskeluedellytyksiä. Tällöin oppilas yhdessä opettajan ja mahdollisesti huoltajien kanssa laativat oppilaalle henkilökohtaisen opetussuunnitelman, jossa käyvät ilmi oppimisen tavoitteet, aikataulu ja arviointikriteerit. (Härmänmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma 2024, 33; Pirkanmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma 2018, 12.)

Härmänmaan musiikkiopiston opetussuunnitelmassa korostetaan erilaisia saavutettavuuden asteita. Opetuksen saavutettavuuden suhteen tärkeänä pidetään sitä, että oppilaaksi pääsee ilman sisäänpääsy testejä. Pedagoginen saavutettavuuden kannalta tärkeää on mahdollisuus esimerkiksi opintojen yksilöllistämiseen. Fyysinen mahdollisuus nähdään myös olennaisena osana musiikkiopiston opintoja, ja esteettömyys on tärkeä asia huomioitavaksi opiston opetustiloissa ja mahdollisten apuvälineiden hankinnassa. Taloudellista saavutettavuutta huomioidaan esimerkiksi mahdollisuutena jakaa lukukausimaksuja useampaan osaan ja kaupungin elämänlaatulautakunnan myöntämien maksuttomien vapaaoppilaspaiikkojen muodossa. (Härmänmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma 2024, 35—36.)

4.4.6 Yhteistyö

Yhteistyötä erilaisten tahojen ja erityisesti huoltajien kanssa korostetaan molempien opistojen opetussuunnitelmassa. Huoltajat nähdään olennaisena osana ja tukena lasten ja nuorten musiikkiopinnoissa. Olennaista on aktiivinen tiedotus ja molemmin puolinen yhteydenpito opiston ja sen opettajien sekä huoltajien välillä. Tärkeitä yhteistyötahoja ovat myös esimerkiksi koulut, seurakunnat, muut musiikkioppilaitokset. (Härmänmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma 2024, 36; Pirkanmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma 2018, 14.)

5 Tutkimusmenetelmät ja toteutus

5.1 Tutkimuksen taustat, tarkoitus ja ennakko-oletukset

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaisen opetussuunnitelman vaikutuksia oppilaiden motivaatioon opetussuunnitelmien tasolla ja opetussuunnitelman mahdollisuuksia tukea opettajaa työssään. Työni koskee taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän kenttää. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaista opetusta antavat Suomessa kuntien alaiset musiikkiopistot, yksityiset musiikkiopistot sekä suurten kaupunkien konservatoriot. Nämä opistot ja konservatoriot saavat opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää valtionosuutta, jolla katetaan opistojen kustannuksista 45 prosenttia, ja konservatoriolle, jotka tarjoavat myös ammatillista koulutusta 55 prosenttia. Valtionosuudella katetaan palkkakustannuksia, sekä vuokra- ja kalustokustannuksia. (Laki valtionosuutta saavista musiikkioppilaitoksista 402/1987, 3–4§.)

Tutkittava kenttä on siis hyvin laaja ja monipuolinen. Musiikkiopistoja löytyy lähes jokaisesta Suomen kunnasta. Suuremmissa kaupungeissa niitä on useampia samalla paikkakunnalla. Suurten kaupunkien ulkopuolella taas usein kaupungit ja kunnat luovat yhteisiä laajempia opistoja, esimerkiksi Koillis-Lapin musiikkiopisto, jossa toimintaa on neljällä eri paikkakunnalla, Kemijärvellä, Sallassa, Pelkosenniellä ja Savukoskella. Toisilla paikkakunnilla taas opisto on hallinnollisesti yhden kaupungin alaisuudessa, mutta sillä on sivutoimipisteitä naapurikunnissa, esimerkkinä tästä Valkeakosken musiikki- ja tanssiopisto, jolla on sivutoimipisteet musiikinopetuksen osalta Akaassa ja Pälkäneellä.

Tutkimuskysymykset, joihin haetaan vastauksia, ovat seuraavat:

- Kuinka oppilaat ovat yleisesti motivoituneita soitonopiskeluun?
- Mitkä asiat oppilaat kokevat olennaiseksi oman motivaationsa kannalta?
- Mitä työkaluja soitonopetuksessa käytetään motivaation lisäämiseksi?
- Tukeeko vuoden 2017 opetussuunnitelma riittävästi opettajien työtä oppilaiden motivoitumisen suhteen?

Työn metodologisena lähtökohtana on opetuksen kehittämistyö; tarkemmin rajattuna Pernaan (2013,11) kuvaama opetuksen käytännönläheinen kehittämistyö. Tietoa pyritään saamaan käytännön työstä perustasolta. Työn tutkimusasetelma on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Kysymysten asettelussa hyödynnetään kuitenkin myös määrällisen kvantitatiivisen tutkimuksen asetelmia. (Metsämuuronen 2011, 266). Määrällisen tutkimuksen hyödyntäminen on tässä tapauksessa perusteltua, koska sillä saadaan helpotettua oppilaiden vastaamista kyselyyn, ja näin aineiston määrää lisättyä kysymyksissä, jossa vastaaminen pystytään tekemään liukuvan asteikon mittareiden avulla, kuten harjoittelun määrää kysyttäessä ja suhtautumisessa soitonopiskeluun sekä esiintymisen mielekkyydessä. Määrällisen tutkimuksen mekanismit siis tukevat pääpainoltaan laadullista tutkimusta.

Opinnäytetyön tavoitteena on saada tietoa käytännön työstä ja opetussuunnitelman vaikutuksista suoraan opetuksesta perustasolla. Suomen musiikkioppilaitoskenttä on laaja, joten viitekehys on rajattava tapaustutkimukseksi. Opettaminen on tapauskohtaista käytännöntyötä, joten sen tutkiminen ei ole mahdollista pelkästään teoriatasolla. (Toikka & Rantanen 2009, 20–21; Perna 2013, 11.). Tutkimuksessa on huomioitava myös, että kyselyn kohteen ollessa yksilöissä itsessään, tulevat vaikuttimina mukaan ihmisen havainnoinnin vahvuudet ja rajallisuudet sekä tunteet (Richardson 2000, 254).

Odotan itse vastauksista tulevan esiin oppilaiden erilaisuuden ja monipuolisuuden. Uskoakseni oppilaiden vastauksista tulee esiin sekä hyvin, että heikommin motivoituvien oppilaiden erilaisuus Opettajien aineistosta odotan nousevan esiin käytännön esimerkkejä ja mahdollisia ajatuksia opetussuunnitelmien uudistamiseen.

5.2 Tietoperustan aineistokuvaus

Tietoperustaa varten tein laajoja hakuja erilaisilla hakusanoilla. Suurin osa hauista on tehty Jyväskylän ammattikorkeakoulun Janet.finna-tietokannassa, joka seuloo aineistoa tieteellisistä tietokannoista. Hyödynsin aineiston haussa tietokannasta saatavaa erottelua, joka antaa hakutuloksiksi vain vertaisarvioituja tieteellisiä julkaisuja. Suuri osa lähdeluettelossa olevista tieteellisistä artikkeleista löytyvät Sage Journals-tietokannassa, ProQuest Central-tietokannasta sekä ScienceDirect Complete Freedom Collection (Elsevier) -tietokannasta. Muutamia hakusanoja hain myös suoraan Sage Journals ja ProQuest tietokannoista, mutta nämä haut eivät tuoneet paljoakaan eroa

hakuihin, jotka olin saanut jo Janet.finnan kautta. Opetussuunnitelmia käsittelevän pääluvun aineiston olen hakenut googlen hakukoneella, kun kyseessä ovat olleet opetussuunnitelmat ja laki- ja asetustekstit.

Aineistoa olen hakenut niin suomenkielisillä kuin englanninkielisillä termeillä. Termejä ovat olleet: Motivaatio, Motivation, itseohjautuvuusteoria, Self-determination theory, tavoiteorientaatioteoria, goal theory, odotusarvoteoria, expectancy-value theory, demand-outcome relationship, positiivinen psykologia, motivation in music, parents music motivation, validiteetti tutkimuksessa, laadullinen tutkimus, määrällinen tutkimus sekä taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma 2002 ja 2018. Aineistoa olen rajannut keskittyen tuoreempiin lähteisiin, toisaalta tietyissä aihealueissa hyödyntänyt myös laadukkaaksi tiedettyjä ajallisesti vanhempia lähteitä, esimerkiksi eri motivaatioteorioiden osalta olen pyrkinyt tutkimaan myös niiden kehittämien tutkijoiden alkuperäisteoksia ja artikkeleita.

Osan hakusanoista ja käytetystä aineistosta löysin myös muiden luettujen tekstien ja niiden lähde- luetteloiden kautta.

5.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimukseni lähestymistapa on monen kategorian asetelma, jossa kerätään tietoa ja aineistoa keskenään kahdelta eri ryhmältä: opettajilta ja oppilailta. (Toikka & Rantanen 2009, 119.) Aineiston keruu toteutetaan puolistrukturoidun ja strukturoidun kyselytutkimuksen yhdistelmänä. Puolistrukturoitu kyselytutkimus tarkoittaa, että kysymykset ovat ennalta asetettuja, mutta vastauskohdat ovat avoimia. Strukturoidussa kyselytutkimuksessa kysymyksiin annetaan ennalta määrätyt vastaukset. Tutkimusta varten luodaan erilliset kysymyspatteristot tutkittaville ryhmille, opettajille ja oppilaille. Molemmat patteristot käsittelevät kuitenkin motivaation ja siihen liittyvien haasteiden näkökulmia. Näin aikaan saadaan tietoa, jossa sekä opettajien että oppilaiden näkökulma on huomioitu ja niitä voidaan verrata keskenään. (Toikka & Rantanen 2009, 113.)

Tutkimus kohdistettiin kolmeen oppilaitokseen eri puolilla Suomea. Nämä oppilaitokset ovat eri kokoisia, jotta tutkimuksen otanta olisi monipuolisempi ja kattavampi. Opistojen valinnan suhteen hyödynsin omaa työhistoriaani, joka kattaa monia sijaisuuksia eri puolilla Suomea eri kokoluokan opistoissa. Näiden suhteen lähestyminen oli kyselytutkimuksen teettämisen kannalta luontevinta.

Kysely toteutettiin verkossa Webropol-kyselyalustalla 07.03-21.4.2024 välisenä aikana. Kyselystä luotiin linkit, jotka lähetettiin opistoille, jotka taas jakoivat ne eteenpäin opettajille ja oppilaille. Webropol mahdollistaa parhaiten anonyymin kyselyn toteutuksen, koska linkkien kautta tulevat vastaukset tallentuvat opettajien ja oppilaiden tiedostoihin, eikä taustatietoja vastaajasta näin tallennu. Kyselylinkit lähetettiin osallistuville opistoille saatetekstin kera, jossa kerron kyselytutkimuksen tavoitteista ja sisällöstä, ja tekstin loppuun liitän nettilinkit, joiden kautta vastaajat pääsivät Webropol-alustalle vastaamaan kyselyyn. (Liite 1).

Opettajille suunnatulla kyselyllä havainnoidaan, mitä haasteita he kokevat opetuksessaan motiivoinnissa ja oppilaiden opintojen edistämiseen (Liite 2). Opettajien kysely koostuu neljästä kysymyksestä, joihin vastauskohdat ovat avoimia. Alun perin suunnitelmassa oli tavoittaa opettajia opistojen lisäksi myös sosiaalisen median alustojen kautta, mutta totesin, että tämä ei ole tutkimuksen tulosten kannalta järkevää, koska tällöin en voisi kontrolloida täysin sitä, että kyselyyn vastaavat opettajat ovat taiteen perusopetuksen laajanoppimäärän opetuksen opettajia. Esimerkiksi peruskoulun musiikinopettajien vastaukset vääristäisivät tuloksia.

Oppilaille suunnattu kysely taas kartoittaa laajasti oppilaiden motivoitumista soittoharrastukseen, mikä heidät saa tulemaan tunnille ja kuinka haasteellisena he kokevat harrastuksensa (Liite 2). Tutkimukseen osallistuvien oppilaiden ikäjakauma on noin 8–18 vuoden välillä. Mukana on myös aikuisoppilaita. Kyselyn vastaajien alaraja asetetaan 8-vuoteen, jotta pystytään varmistamaan se, että oppilaat kykenevät vastaamaan kysymyksiin itsenäisesti, eikä mahdollinen vanhempien tai opettajan ohjaus kyselytilanteessa vääristä tuloksia oppilaiden tulosten osalta, Oppilaille teetetävää kyselyä varten tarvitaan lupa oppilaitoksista, jota varten on luotu suunnitelma aineistonhallinnasta. (Liite 3). Kysely on tarkoitettu suorittamaan anonyymisti ja sen tulokset esitetään myös ilman mahdollisuutta yhdistää kyselyyn vastaajaa ja vastauksia. Tällöin ei myöskään tarvita huoltajien suostumusta kyselyyn, mutta asiasta on hyvä informoida myös huoltajia yhdessä oppilaitosten kanssa. (Kuula-Luumi, 2014.)

Oppilaiden kysely on yhdistelmä strukturoituja ja avoimia kysymyksiä. Kysymyksiin vastataan liukuvalla Likert-asteikolla, jossa ääripäissä vastaaja on joko täysin samaa tai täysin eri mieltä väitteestä. Asteikkona käytetään arvoja 0–10. Likert-asteikon käyttäminen antaa vastaajille parhaan mahdollisuuden tuoda esiin oman kokemuksensa suhteessa muihin, verrattuna tiukkoihin ”samaa mieltä –

eri mieltä” vastausvaihtoehtoihin. Valintakysymyksiin annetaan myös avoimet vastausvaihtoehdot, jos kyselyyn osallistuja haluaa tarkentaa kysymykseen annettavaa vastausta, mutta näihin vastaaminen ei ole pakollista. Viimeinen kysymys on kaikille avoin kysymys. Kysymyksen asettelussa on olennaista huomioida, että niiden on oltava tarpeeksi yksinkertaisia, jotta nuoretkin oppilaat pystyvät vastaamaan kysymyksiin ilman mahdollisuutta väärintulkintaan.

5.4 Tutkimuksen onnistumisen edellytykset

Tutkimuksen onnistumisen kannalta kysymyspatteristo olennaisessa osassa. Tutkimuksessa kysymysten asettelusta riippuu, saadaanko kyselystä muodostettua relevanttia tutkimustietoa. Erityisesti oppilaille osoitettavat kysymykset täytyy mieltä tarkasti. On tärkeää, ettei kysymyksiin tule tulkinnanvaraisuutta. Kysymykseen vastaava henkilö todennäköisesti mieltii kysymyksenasettelun tarkoitusta, ja saattaa myös muokata vastaustaan yleisesti hyväksyttävään suuntaan (Alasuutari 1999, 149–151). Edellä mainitut asiat saattavat vääristää saatuja vastauksia. Ennen varsinaista tutkimusta kysymyspatteristoa testataan pienemmällä koeryhmällä, jotta edellä mainitut mahdolliset ongelmat pystytään poissulkemaan.

Merkittävä haaste tutkimuksen kannalta on vastaajien tavoittaminen. Se, kuinka saan kyselylomakkeet jaettua kattavasti vastaajille, ja että tutkimukseen osallistujat vastaavat annettuihin kysymyksiin mahdollisimman todenmukaisesti sekä pystyvät käyttämään siihen aikaa (Heikkilä 2014, 7). Odotuksena on, että opettajat vastaavat todennäköisemmin kyselyyn. Haastavampana koen oppilaiden vastaukset, koska en voi olla näihin vastaajiin suoraan itse yhteydessä. Heidän osaltaan tiedotus ja vastaamiseen kannustaminen oli opistojen ja näiden opettajien harteilla.

5.4.1 Testikysely

Testasin kyselyä etukäteen muutamalla opettajalla ja oppilaalla. Oppilaiden osalta sain palautetta, että he kaipaivat ensimmäisiin kysymyskohtiin myös avoimen kysymyksen mahdollisuutta, jotta voisivat tarvittaessa avata tarkemmin vastaustaan. Tein tämän muutoksen. Lisäksi opettajien kyselyyn lisäsin alkuperäiseen versioon verrattuna kysymyksiin tiedon, että kyselyssä käsitellään nimenomaan vuoden 2017 opetussuunnitelmaa.

Muuten testikyselyyn vastanneet oppilaat ja opettajat kommentoivat kyselyn olevan heidän mielestään selkeä ja toimivia. Kysymykset koettiin ymmärrettäviksi ja niihin vastaaminen oli vaivatonta.

5.5 Tutkimuksen luotettavuus

Olenainen osa tutkimuksen luotettavuuden saavuttamista on valittu kahden kategorian asetelma, jolla pystytään havainnoimaan paremmin ilmiöiden moninaisuus. Myös määrälliset kysymykset tukevat olennaisesti laadullisia menetelmiä ja näin lisäävät tulosten luotettavuutta. Laadullisilla menetelmillä saadaan syvempää tietoa ja määrällisen tutkimuksen menetelmillä taas saadaan enemmän yleispätevää tietoa. Saatu tutkimusnäyttö on näin vahvempaa ja monipuolisempaa. (Vilka & Mankki 2024, 14.) Tämän tutkimuksen tapauksessa kuitenkin määrällisen tutkimuksen menetelmät ovat siis vain tukena muuten laadulliselle tutkimukselle, jolloin sen ei pitäisi aiheuttaa liian suuren ja keskenään erilaisen aineiston tuomia riskejä (Vilka & Mankki 2024, 19.) Määrälliset tunnusmerkit liittyvät vain oppilaiden kyselyyn muutaman kysymyksen osalta, jotta vastaaminen tehdään heille helpommaksi. Näihinkin kysymyksiin on kuitenkin avoin vastauskohta, jotta aineiston saaminen ei jää pelkästään määrällisten menetelmien varaan. Kysymyksiin saatuja vastauksia käsitellään kuitenkin laadullisen tutkimuksen kannalta, eikä niitä erikseen tulkita määrällisen tutkimuksen analyysimenetelmien avulla.

Tutkimuksen uskottavuuden ja luotettavuuden kannalta tärkeää on vastaajien taustojen monipuolisuus. Pyrin parantamaan sitä sillä, että kyselyyn osallistetaan opistoja huomioiden niiden erilaisia kokoja ja maantieteellistä sijaintia. Tällä tavoin tutkimukseen osallistuvien taustat eivät ole yksipuoleisia, mikä näkyy vastausten monipuolisuudessa.

Tavoitteena suuren vastaajien lukumäärän sijasta on saturaation aikaansaaminen, eli vastaukset alkavat toistamaan itseään. Tätä kautta tutkimuksen esiin tuomat ongelmat ja kehitysehdotukset tulevat parhaiten esiin tutkimusaineistosta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 87.) Kyselystä saatava vastausten saturaatio on myös tutkimuksen rehabiliteetin eli toistettavuuden kannalta tärkeää (Toikka & Rantanen 2009, 122). Olenainen osa tämän tiedon esille nostamista aineistosta on löytää analyysin kautta yhtäläisyyksiä, joista voidaan vetää johtopäätöksiä. Aineisto saattaa olla laajaa ja monipuoleista, jolloin olennaisten asioiden esille nostaminen on tutkijan vastuulla. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–92.)

Tutkimuksen kannalta olennaista on sen validiteetti ja tiedon käyttökelpoisuus. Kyselystä on siis saatavat tiedot ja vastauksia, joita siitä lähdetään hakemaan. Olennaista on tiedostaa tutkimuksessa mahdolliset uhat ja epäluotettavuudet, joita tutkimukseen liittyen voi esiintyä. (Metsäsaari 2011, 74–75.) Näitä kävin läpi edellisessä luvussa tutkimussuunnitelmaa esitellessäni. Koska kyselyssä on kyselyllä tehtävä tutkimus, voidaan validiteettia pitää myös luotettavuuden mittarina, eli kyselyllä saadaan vastauksia, jotka vastaavat tutkimuskysymykseen. (Rantanen & Toikko 2009, 122–124.) Tämä on erityisen tärkeää huomioida oppilaiden kyselyssä. Samaan aikaan kysely on pidettävä yksinkertaisena, mutta vastauksista on kuitenkin pystyttävä tulkitsemaan ja tuomaan esiin tutkimuksen kannalta olennaista tietoa.

Yhdistämällä teoriapohjan tutkittu tieto kyselyyn, jossa tietoa saadaan kahdesta eri näkökulmasta, aikaan saadaan monipuolisempi tutkimus ja moninaisempia lähestymiskulmia tutkimuskysymykseen. Tutkimuksen moninaiset näkökulmat tekevät saadusta tiedosta objektiivisempää ja lisäävät tutkimuksesta saatujen tulosten luotettavuutta ja näin ollen parantavat työstä nousevien mahdollisten kehitysehdotusten käytettävyyttä. (Wang & Hannafin 2005, 10.)

5.6 Aineiston analysointi

Aineisto koostuu kolmen eri opiston oppilaiden ja opettajien antamista vastauksista. Yhteensä näissä opistoissa kontaktoituja mahdollisia vastaajia oli 125 opettajaa ja 1182 oppilasta. Saatujen vastauksien pohjalta luodaan aineisto, jota analysoidaan ja analyysin perusteella vedetään johtopäätöksiä ja mahdollisia kehitysehdotuksia. Kehitystyön tavoitteena on saada tietoa ja uusia toimintamalleja opetukseen ja oppimiseen musiikkiopistokentällä, jotka olisivat päteviä eri opistoissa ympäri maata (Vesterinen & Aksela 2013, 202).

Aineisto koostetaan word-tiedostona suoraan Webropolista. Webropol koostaa vastausvaihtoehtoihin annetut vastaukset määrällisesti sekä prosentteina, sekä ilmaisee taulukkona mini- ja maksimiarvot sekä mediaani- ja keskiarvo. Tämän lisäksi luon Excel-ohjelmistolla kysymyksistä kuvaajan, jolla pystytään havainnoimaan vastausvaihtoehtoihin annetut vastausten lukumäärät. Avoimet kysymykset tulevat anonyymina vastausten listana. Aineistonhallintasuunnitelman mukaisesti saatu aineisto tallennettiin OneDrive -tililleni, josta se poistuu tunnusten poistuttua valmistumisen jälkeen, ja omalle henkilökohtaiselle tietokoneelleni, johon asetin tiedostoihin suojaukseksi erillisen

salasanan. YAMK-opinnäytetöissä aineistoa on säilytettävä viiden vuoden ajan valmistumisen jälkeen. (Liite 3)

Olennaista aineiston analysoinnissa on löytää aineistosta yhtäläisyyksiä avoimista vastauksista ja listata niitä. Oppilaiden aineistossa tärkeää on laadullisen ja määrällisen tiedon, eli tässä tapauksessa avoimien vastausten ja Likert-asteikkoa käyttävien kysymysten vertaaminen ja yhdistely. Aineisto käydään läpi, ja analyysimenetelmänä käytetään teemoittelua, jossa tuloksia tuodaan esiin aineistosta esiin tulleiden keskeisten teemojen ja esiin nousseiden näkökulmien kautta (Kallinen & Kinnunen, 2021). Nämä teemat ja näkökulmat pyritään esittämään niin, että niistä on saatavissa tietoa ja kehittämisehdotuksia hyödynnettäväksi käytännön opetustyössä. Näitä nidotaan yhteen metatekstin ja aineiston tulkinnan kautta. Tätä kautta pyritään vetämään johtopäätöksiä tutkittavasta aineistosta, ja tätä kautta luomaan hyödynnettävää tietoa. (Vilka & Mankki 2024, 94–95.)

6 Oppilaiden kyselyn tulokset

Oppilaiden kyselyyn vastaajia oli 156. Suurin osa vastaajista oli vastannut strukturoituihin kysymyksiin, sekä viimeiseen avoimeen kysymykseen, johon vastaajia on 144. Muihin avoimiin tarkentaviin kysymyksiin vastauksia oli annettu noin 40–50 kappaletta kysymystä kohden. Nämä kohdat olivat vain tarkentavia, eikä niihin vastaaminen ollut pakollista. Osittain näiden tarkentavien kohtien vastaukset olivat myös samoja aiheita käsitteleviä, kuin viimeisen avoimen kysymyksen vastaukset.

6.1 Harjoittelu ja ajankäytön haasteet

Kysymyksessä 3 selvitettiin oppilaiden harjoittelun säännöllisyyttä. Vastaukset annettiin Likert-asteikolla 0–10, jossa 0 tarkoitti vastausta ”ei ollenkaan” ja vastaus 10 ”päivittäin”. Mediaaniarvo ja keskiarvo ovat molemmat hieman yli puolen välin asteikkoa. Vastauksia on annettu sekä maksimi, että miniarvoon. (Ks. taulukko 1)

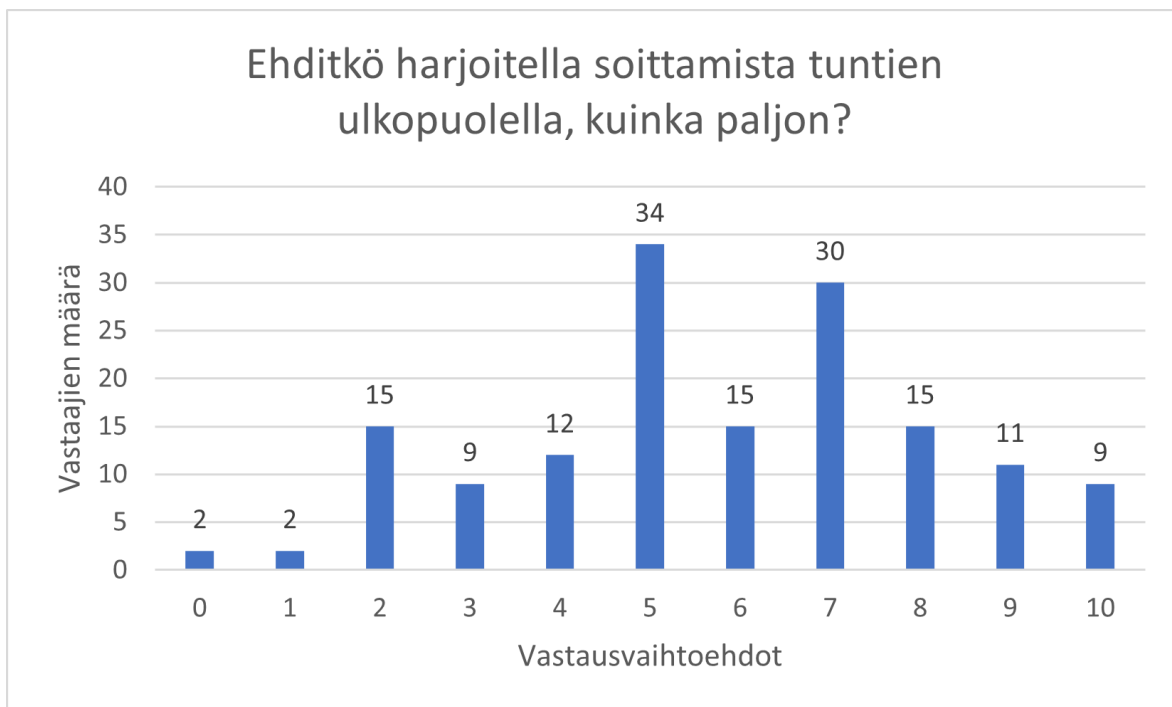
Taulukko 1. Kysymys 3.

Ehditkö harjoitella soittamista tuntien ulkopuolella, kuinka paljon?

Vastaajien määrä 154

Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Keskihajonta
0	10,0	5,8	6,0	2,4

Alla olevasta kuvaajasta voidaan päätellä, että suurin osa vastaajista on antanut vastauksensa puoleen väliin vastausasteikkoa. Asteikon yläpäähän on tullut myös enemmän vastauksia kuin asteikon minimiarvoihin. Tässä vastauksessa hajonta on kuitenkin selvästi suurinta aineistosta saatuja. Kysymykseen annetuista vastauksista voidaan päätellä, että oppilaat tiedostavat harjoittelun tärkeyden oppimisen kannalta ja pyrkivät viikoittaiseen harjoitteluun oppituntien ulkopuolella. Se ei kuitenkaan ole päivittäistä suurimmalla osalla vastaajista. (Ks. Kuvio 1)

Kuvio 1. Kysymys 3.

Soittamismotivaatioon liittyvissä kysymyksissä harjoittelu oli vastausten keskiössä. Soittaminen nähdään mukavana ja mielekkäänä, mutta monille harjoittelu ja sen säännöllisyys aiheuttaa kuitenkin haasteita. Soittaminen koetaan mielekkäänä, kun kappale sujuu, mutta siihen johtava harjoittelujakso on välillä turhauttavaa. Monien mielestä nimenomaan pienten vaikeiden paikkojen harjoittelu voi tuntua ärsyttävältä ja vaivalloiselta. Muutamat vastaajat kertoivat myös, etteivät he harjoittele säännöllisesti, vaan enemmän soittelevat omaksi ilokseen ilman suurempaa tavoitteellisuutta ja tähtäintä.

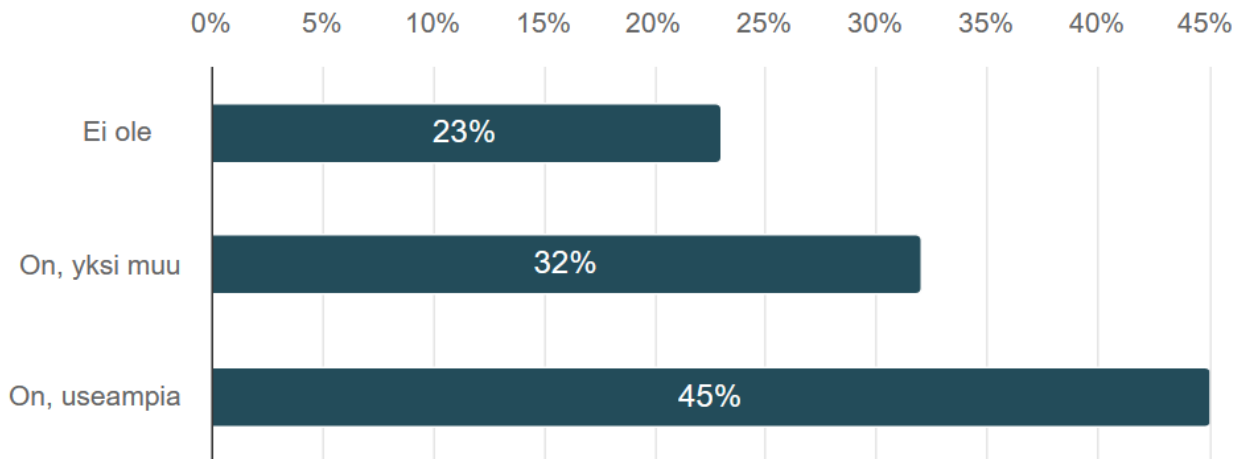
Ajankäyttö ja sen haasteet nousevat esiin avoimista vastauksista. Erityisesti lukioikäisillä ja aikuisopiskelijoilla halua olisi harjoitella enemmän ja säännöllisesti. Lukioiässä ja peruskoulun loppupuolella koulutehtäviä on paljon ja erityisesti koeviikot ja niihin valmistautuminen rokottaa aikaa ja jaksamista soittoharrastuksesta. Aikuisopiskelijoilla taas työn ja vapaa-ajan yhdistäminen voi olla haastavaa. Vastauksissa esiin nousivat esimerkiksi vuorotyö, sekä työn ja koulun samanaikainen yhdistäminen soittoharrastukseen.

Suurimmalla osalla vastaajista tavoitteena on säännöllinen viikoittainen harjoittelu. Osa vastaajista pyrkii päivittäiseen harjoitteluun, osa taas kompensoi harvempaa harjoitteluväliä pidemmällä harjoittelukerroilla. Yleisesti harjoittelukerrat vaihtelevat 2—4 kerran välillä viikoittain ja kerrallaan kymmenestä minuutista puoleen tuntiin. Tätä tulosta tukee myös kuviossa 1 annetut vastaukset, joista suurin osa asettuu puoleen väliin vastausasteikkoa. Osa tuo esiin myös, että harjoittelumotivaatio on itselle kausittaista. Joskus harjoittelu ei jaksaa kiinnostaa, kun taas välillä saattaa iskeä motivaatiopiikki, joka saa harjoittelemaan pitkiäkin aikoja.

Vastauksissa tuotiin esiin myös, että nykyistä säännöllisempi harjoittelu voisi mahdollistua parantamalla oman arjen aikataulutusta. Säännöllisen rutiinin luominen harjoitteluun nostetaan tärkeäksi välineeksi muistaa ja jaksaa harjoitella. Usein kynnyks aloittaa harjoittelu on vaikein selättää.

Ajankäyttöön olennaisesti vaikuttava asia on myös muiden harrastusten määrä. Kuten alla olevassa kuvaajasta nähdään, on lähes puolella kyselyihin vastanneilla useampi kuin yksi harrastus soittoharrastuksen lisäksi. Joka neljännellä soittaminen on ainoa harrastus. (Ks. Kuvio 2) Harrastusten määrä vaikuttaa kotiharjoittelun säännöllisyyteen. Iltoina, jotka kuluvat muiden harrastusten parissa ei vastaajien mukaan aina jää jaksamista ja aikaa soittamiseen. Vastauksissa tuotiin esiin

pohdintaa muiden harrastusten vähentämisestä, jotta soittamiselle ja harjoittelulle jäisi enemmän aikaa. Moni toivoisi vuorokauteen lisää vapaita tunteja, jotta harjoitteluun jäisi aikaa.

Kuvio 2. Kysymys 7 ”Onko sinulla muita harrastuksia soittoharrastuksen lisäksi?”

6.2 Yhteismusisointi

Avoimissa vastauksissa yhdeksi merkittäväksi motivaatiotekijäksi nousee yhteismusisointi esimerkiksi orkestereissa tai muuten soittokavereiden kanssa. Myös yhteiset ryhmätunnit nousevat vastauksissa tärkeäksi kannustimeksi. Toisten oppilaiden näkeminen ja heille soittaminen totuttaa esiintymistilanteeseen ja antaa motivaatiota harjoitteluun.

Osa vastaajista piti orkesteri ja yhteissoittoa olennaisena syynä omaan soittoharrastukseen. Yhdessä soittaminen koettiin mielekkäämmäksi kuin yksin soittaminen. Samalla myös yhteismusisointi koetaan harjoittelua eteenpäin vievänä, koska jos ei itse osaa kappaleita ja stemmojaan, vaikuttaa se koko ryhmän soittamiseen. Harjoittelemattomuuden voi kokea epäkunnioituksena soittokavereitaan kohtaan. Yhdessä soittaminen tuo parhaimmillaan myös motivaatiota omaan soittamiseen.

6.3 Esiintyminen

Esiintyminen oli hyvin kahtia jakava kysymys. Kysymykseen vastaaminen tehtiin Likert-asteikolla asteikolla 0—10, jossa 1 tarkoitti vastausta ”en pidä” ja vastaus 10 ”pidän kovasti”. Mediaaniarvo

taulukossa on 6, keskiarvon ollessa 6,3 Vastauksia on tullut sekä minimi- että maksimiarvoon.

Esiintyminen nähdään sekä motivaation lähteenä, että jännittävänä ja enemmän epämiellyttävänä asiana. (Ks. Taulukko 2)

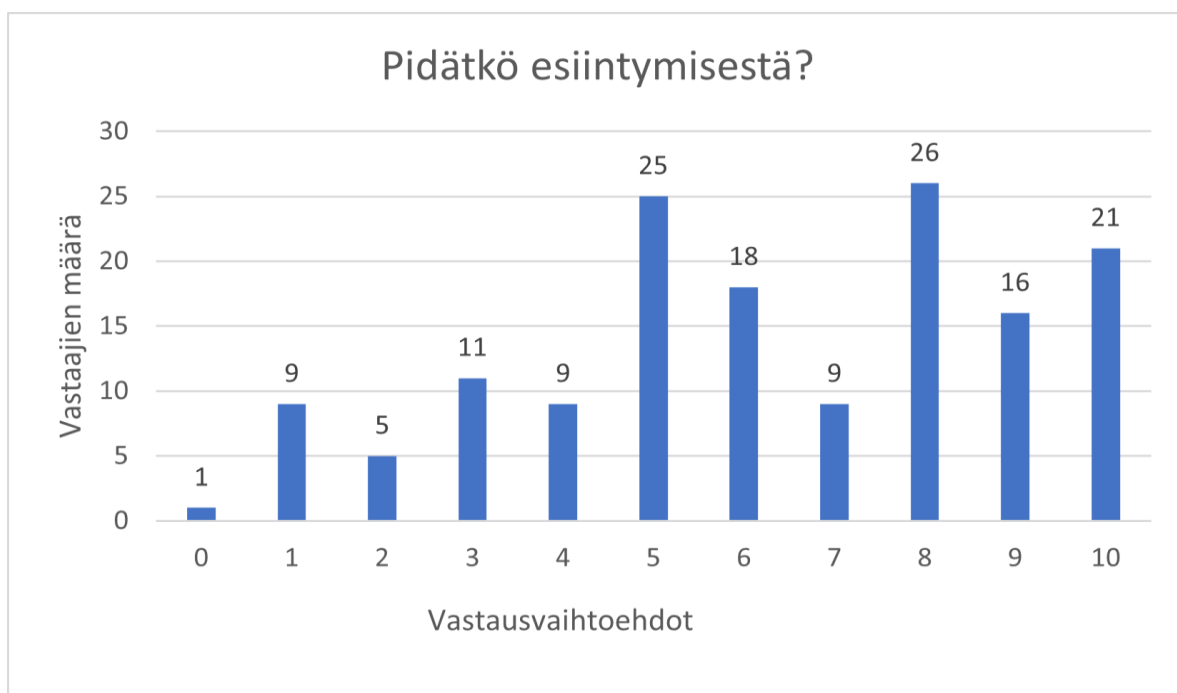
Taulukko 2. Kysymys 5.

Pidätkö esiintymisestä?

Vastaajia 150

Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Keskihajonta
0	10,0	6,3	6,0	2,7

Alla olevasta erotellusta kuvaajasta nähdään hyvin, kuinka esiintymiseen suhtautuminen on hyvin moninaista. Vastauksia on paljon asteikon yläpäässä, mutta vastauksia n useita keskiarvon alapuolella on paljon. (Ks. Kuvio 3)

Kuvio 3. Kysymys 3.

Osa vastaajista toi esiin, että pitää nimenomaan yhdessä esiintymisestä, eikä se aiheuta niin paljoa jännittämistä, kuin yksinään esiintyminen, ja on näin helpompaa. Esiintyminen pelkästään parin kanssa lievittää omaa esiintymisjännitystä. Toiset taas eivät koe tarvetta omalle esillä ololle, vaan soittavat mieluummin taustalla esimerkiksi osana yhtyettä.

Esiintymiset ja erilaiset tasosuoritukset nähtiin myös tärkeänä tähtäimenä omalle harjoittelulle. Monet vastaajista toteavat saavansa harjoiteltua paremmin juuri konsertteihin. Tiedossa oleva konsertti antaa suunnan ja selkeän aikataulun harjoittelulle. Onnistuneet esiintymiset toimivat myös hyvänä motivaattorina ja itsevarmuuden synnyttäjänä omassa soitonopiskelussa. Osa vastaajista pitää selkeitä tavoitteita tärkeimpänä harjoitusmotivaattorinaan. Jotkut vastaajista kokivat, että he saavat esiintyessään parhaan version aikaan omasta kappaleestaan.

Vastauksista nousee esiin, että eniten esiintymisessä epämiellyttäviä tunteita aiheuttaa epäonnistumisen pelko. Osa vastaajista pohtii, miten yleisö reagoi esitykseen, jos sen aikana tulee virheitä. Tämä korostuu etenkin sooloesiintymisissä, joissa oma jännitys häiritsee ja heikentää omaa suoriutumista esimerkiksi tunteena käsien tärinästä ja vaikeudesta muistaa kappaletta, koska jännitys vie kaiken huomion.

Monet vastaajista näkevät kuitenkin, että esiintyminen omasta jännittämisestä huolimatta on lopulta palkitsevaa ja mahdollisuus oppia sekä tilaisuus päästä näyttämään omaa osaamistaan muille. Hyvä valmistautuminen on tärkeässä osassa esityksessä onnistumisissa. Esiintymiseen sisältyvää jännittämistä voi vastaajien mukaan myös oppia sietämään tai oppia jopa pitämään siitä. Tärkeänä koetaan myös matalan kynnyksen tilanteet, joissa harjoitella esiintymistä.

6.4 Kappalevalinnat

Yksi eniten esille tulleista vastauksista, kysyttäessä oman harjoittelun lisäämisen edellytyksiä, oli kappalevalinnat ja niiden tärkeys. Itselleen mukavia kappaleita on mielekästä harjoitella myös kotona. Useat korostivat viimeisen kysymyksen vastauksissa, jossa kysyttiin, mikä saa tai saisi harjoittelemaan nykyistä enemmän nimenomaan itselle mieluisien kappaleiden tärkeyttä.

Vastauksissa tuodaan esiin myös, että haastavat kappaleet lisäävät motivaatiota soittamiseen, kun on jotain mitä tavoitella. Itselleen haastavien kappaleiden soittaminen ja niissä onnistuminen tuo

tyytytystä ja vie omaa soittamista teknisten valmiuksien osalta eteenpäin. Vaikeampien kappaleiden osaaminen konkretisoi oman osaamisen kehittymistä, ja motivoi harjoittelua.

6.5 Opettajan tärkeys

Vastauksista esiin nousee myös opettajan tärkeä rooli oppilaan omalla musiikkipolulla. Vastauksista nousee esiin, että hyvä opettaja osaa kannustaa ja motivoida oppilasta. Tärkeässä osassa on oikeanlainen palautteen anto. Itselleen mukava opettaja tekee tunneilla käynnistä mukavaa.

Opettaja nähdään myös tärkeänä apuna tavoitteiden asettamisessa ja jäsentelyssä. Opettajan täytyy myös antaa sopivassa määrin haastetta soittamiseen esimerkiksi kappalevalintojen muodossa. Yksittäisissä vastauksissa tuotiin myös esiin, että opettajan välinpitämätön asenne opetusta ja opiskelijan etenemistä kohtaan heikentää myös oppilaan omaa motivoitumista soittoaan kohtaan.

Opettajilta kaivataan vastauksissa myös vinkkejä enemmän kotiharjoittelun tueksi. Osa vastaajista kaipaa esimerkiksi tekniikkaharjoituksia kappaleiden soiton ohjeen sekä muistisääntöjä kappaleiden ja niistä käytyjen asioiden muistamiseen. Helpottavana asiana nähdään myös, että opettajalla on mahdollisuus opettaa lähellä omaa asuinpaikkaa, eikä kulkemisiin esimerkiksi opistolle vie niin paljon aikaa.

6.6 Perhe ja harjoittelutilat

Vanhempien ja perheen tuki on olennainen osa harrastusta. Vastauksissa tuotiin esiin vanhempien kannustusta soittoharrastuksen etenemisessä ja tärkeyttä kotiharjoittelussa siihen annettavan tuen suhteen ja ylipäättään harjoitteluun patistamisessa. Myös erilaiset vanhempien antamat palkinnot olivat osalle vastaajista motivaatio harjoitteluun ja esiintymiseen. Osassa vastauksissa tuotiin esiin myös, että soittoharrastus on nimenomaan vanhempien ja perheen valinta. Jotkut vastaajista kokivat soittoharrastuksensa pakkona.

Harjoittelutilat nousevat vastauksissa myös tärkeäksi osaksi harjoittelua ja sen mahdollistamista. Osa vastaajista kokee, että tarvitsee harjoitteluunsa rauhaa ja soittaisi mieluummin yksin kotona ollessaan. Tämä ei toki aina ole mahdollista muiden perheenjäsenten takia, ja näin ollen harjoitusmahdollisuudet jäävät vähiin. Konkreettisenä nousivat esiin myös instrumenttiin liittyvät asiat.

Harjoittelu on helpompi muistaa, kun soitin on esillä eikä piilossa kotelossa. Eräs vastaaja toi esiin myös puupuhaltimien soittoon tarvittavien röörien ja ruokolehtien muotoilun osana harjoittelun onnistumista.

6.7 Omat tavoitteet

Osalla vastaajista motivaation lähteet ovat omissa tavoitteissa musiikin parissa. Osalla ne ovat konkreettisia, toisilla taas enemmän lähtöisin musiikista. Jotkut vastaajista kertoivat omiksi konkreettisia tavoitteita tavoitteekseen luoda musiikista itselleen ammatti. Tätä edeltävät tavoitteita olivat ammattiopintoihin tai musiikkilukioon hakeutuminen ja muutamalla vastaajalla myös varussoittokuntaan pääseminen.

Monet vastaajat kokevat tavoitteellisuutensa tulevan osaamisen halusta. On motivoivaa oppia uutta musiikista ja oman soittimensa hallinnasta. Vastaajat kertovat pitävänsä musiikin soittamisesta ja esiintymisestä, ja tiedostavat, että siinä kehittyminen vaatii tavoitteellista harjoittelua, jotta kehitystä voi tulla. Toisilla tavoite on esimerkiksi konkreettisemmin esiintymisessä, toisilla taas sisäinen motivaatio oppia haastavampia kappaleita. Kuten aiemmin kappaleiden suhteen todettiin, oman kehityksen havaitsemisen ruokkii motivaatiota harjoitella lisää.

6.8 Soittamisen ilo ja mielekkyys

Kysymyksessä 1 selvitettiin opiskelijoiden suhtautumista soitto- tai lauluharrastukseensa. Kysymykseen vastaaminen tehtiin Likert-asteikolla asteikolla 0–10, jossa 0 tarkoitti vastausta ”eri mieltä” ja vastaus 10 ”samaa mieltä”. Kuten alla olevasta taulukosta nähdään, on vastausten medi- ja keskiarvot ovat noin 8 ja keskihajonta on hyvin pieni. (Ks. Taulukko 3)

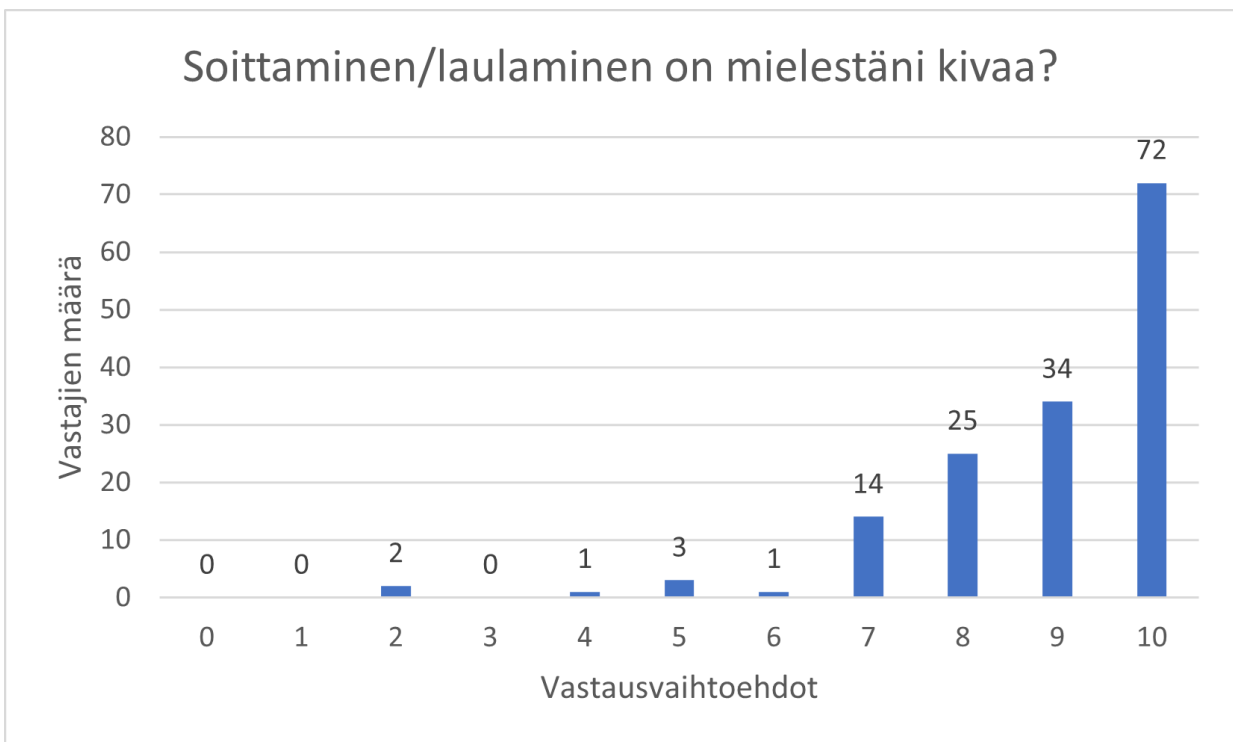
Taulukko 3. Kysymys 1.

Soittaminen/laulaminen on mielestäni kivaa?

Vastaajia 156

Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Keskihajonta
2,0	10,0	8,9	9,0	1,5

Kuvaajassa nähdään, että lähes kaikki vastaukset on annettu asteikon yläpäähän 8–10, ja lähes puolet vastaajista on antanut vastaukseksi maksimiarvon. Asteikon alapäähän menevää lukua 2 on myös vastattu muutamia kertoja. Vastauksista voidaan siis päätellä, että vastaajat pitävät pääsääntöisesti soitto- tai lauluharrastustaan mielekkäänä. (Ks. Kuvio 4)

Kuvio 4. Kysymys 1.

Moni kokee soittoharrastuksen rentouttavana asiassa muuten kiireisessä arjessa. Musiikki on monelle väline stressin hallintaan. Soitto-opinnot ovat elämässä tasapainona esimerkiksi töiden ja koulun kiireiden keskellä, johon uppoutua ja käyttää aikaa. Jotkut vastaajista pitävä musiikkia virkistävänä aivojumppana.

Vastauksissa nostetaan esiin myös, että musiikki ja kiintymys siihen on itsessään oman motivaation ja harrastuksen lähde. Useat vastaajat korostavat musiikin ja soittoharrastuksen iloa omassa elämässään. Musiikki on monelle tapa omaan tunteiden ilmaisuun ja niiden käsittelyyn.

6.9 Yhteenveto

Vastaajat kokevat siis soitonopiskelun ja sen vaikutuksen positiivisena omassa elämässään. Oppilaat ymmärtävät harjoittelun ja esiintymisten tärkeyden osana soittotaidon kehitystä. Ajankäytön haasteet ja motivaatio ovat kuitenkin ajoittain esteenä harjoittelulle.

Tärkeimpänä vaikuttavina asioina motivoitumiseen koetaan opettajan kannustava asenne, itselleen mielekkäät ja sopivan haastavat kappaleet sekä omat tavoitteet edistymisen ja oppimisen suhteen. Olennaisessa osassa monille on myös yhteismusiikki ja orkesteritoiminta. Osalle motivaation lähteet ovat enemmän ulkoa tulevia, toisilla on taas vahva sisäinen motivaatio uuden oppimiseen.

7 Opettajien kyselyn tulokset

Opettajille suunnattuun kyselyyn vastauksia tuli 16 kappaletta. Opettajille kysymykset olivat avoimia. Kaikki vastaajat vastasivat kaikkiin neljään kysymykseen.

7.1 Eri asteella motivoituvat oppilaat

Opettajien vastauksissa tuotiin esiin, että oppilaita on hyvin paljon erilaisia. On todella motivoituneita ja omassa soitonopiskelussaan aktiivisia oppilaita. Toisaalta on myös oppilaita, joilla motivoitumisen suhteen on haastetta. Eri opettajat kokevat motivoituneiden oppilaiden määrän eri tavalla. Toiset kokevat, että suurin osa on hyvin motivoituneita, toiset taas kokevat, että jakauma on enemmän puolet ja puolet.

Kyselyn perusteella ongelma ei ole tunneilla käymisessä ja siihen innostumisessa. Soittoharrastus on lähtökohtaisesti vapaaehtoista, eli oppilaat pitävät tunneilla käymisestä. Motivaatio-ongelmat ilmenevät kuitenkin kotiharjoittelussa. Tässä nähdään myös tapahtuneen muutosta vuosikymmenien saatossa. Joidenkin vastaajien mielestä ennen kotiharjoittelu oli enemmän itsestään selvää kuin nykyään, eikä oppilaita tarvinnut erikseen motivoida oppimiseen ja harjoitteluun.

7.2 Opettajan ja oppilaan välinen suhde

Opettajat kokevat oppilaiden tavoin, että musiikinopinnojen kannalta tärkeää on kannustava opettaja. Opettaminen vaatii pitkäjänteistä sitoutumista, jotta saadaan innostettua oppilas jatkamaan soitonopiskelua myös silloin, kun motivaatiota ei välttämättä ajoittain löydy.

Opettaminen tuntuu palkitsevalta, kun saa oppilaan motivaation heräämään. Tärkeää on luoda tunneille positiivinen ilmapiiri, joka mahdollistaa hyvän oppimisympäristön oppilaalle. Opettajan on myös tärkeää luoda vaihtelua oppitunnin sisältöön, jotta oppimistilanne pysyy oppilaan kannalta mielekkäänä.

7.3 Erilaiset keinot motivoida

Kuten oppilaat, myös opettajat nostavat tärkeäksi asiaksi oppilaan motivaation tukemista kappalevalintojen tärkeyden. On tärkeää löytää oppilaille mieleisiä kappaleita, esimerkiksi antamalla välillä eri genren musiikkia tai oppilaan lempikappaleita. Vastaajat toivat tärkeänä asiana esiin myös oppilaan omien mielipiteiden huomioimisen kappaleen valinnassa.

Toiset oppilaat tarvitsevat kappaleiden lisäksi muita motivointitapoja. Näitä voivat olla palkinnot, esimerkiksi pienille oppilaille annettavat tarrat, jonka saa hyvin sujuneesta oppitunnista tai kappaleen valmistuttua. Myös erilaiset pelit ja leikit ovat vastaajien mukaan hyvä osa oppituntien sisältöä.

Esille motivointitapoina tuotiin myös yhteismusisointi soittokavereiden kanssa. Tällä tavoin tuetaan myös soittamisen sosiaalista puolta, ja annetaan mahdollisuus löytää kavereita musiikinopinnojen parista. Hyviä ryhmäytymistä ja motivaatiota edistäviä keinoja ovat myös erilaisiin tapahtumiin osallistuminen.

7.4 Kotiharjoittelun tukeminen

Tärkeä osa soitonopiskelua on kotona harjoittelu. Tämä nousee haasteena esiin kyselyn aineistossa. Opettajalle on vastaajien mukaan tärkeää hyvän ja riittävän ohjeistuksen antaminen oppilaiden kotiharjoittelun tueksi. Vastaajat kokevat myös, että harjoittelun kontrollointi, esimerkiksi läksyviikkoon merkattavilla harjoittelukerroilla, auttaa joitain oppilaita harjoittelun säännöllisyyden oppimiseen.

Vastanneet opettajat näkevät tärkeässä kotiharjoittelussa tärkeässä roolissa myös vanhemmat. Kotona olisi tärkeää luoda positiivinen asenne ja ilmapiiri harjoittelua kohtaan. Vanhempien ohjeistus opettajien taholta on myös tärkeää, ja auttaa näin vanhempia tukemaan paremmin oppilaiden kotiharjoittelua.

7.5 Uuden opetussuunnitelman tuoma vapaus

Uusi vuonna 2017 uudistettu opetussuunnitelma nähdään lähtökohtaisesti positiivisena ja opetusta ja oppimista paremmin tukevana verrattuna sitä edeltävään opetussuunnitelmaan.

Erityisesti vastauksissa esiin nostetaan nykyistä opetussuunnitelman tuomaa vapautta suunnitella ja suorittaa opintoja. Tärkeänä nähdään, että opetussuunnitelma mahdollistaa oppilaiden omassa tahdissa etenemisen, esimerkiksi motivaatio-ongelmista tai oppimisvaikeuksista johtuen. Vastaajat kokevat, että nykyinen opetussuunnitelma ei pakota tietynlaiseen etenemismuotoon ja ohjelmistoon, ja näin antaa vapautta tuntien ja opetuksen sisältöön paremmin. Positiivisena nähdään mahdollisuus jakaa tutkinnon suorittaminen useampaan osaan, eikä oppilaille ole samanlaista painetta hallita suuria kokonaisuuksia yksittäiseen suoritukseen kuten ennen.

Hyvänä uudistuksena koetaan myös nykyinen mahdollisuus yhdistää ja integroida musiikin hahmotuksen opintoja oman soitonopiskeluun. Tämä konkretisoi paremmin musiikin hahmotuksessa käsiteltäviä teemoja, kun ne eivät ole pelkkää teoriaa vaan linkittyvät osaksi omaan instrumenttiosaamista. Osana hahmotusaineita nähdään tärkeäksi myös nykyinen musiikkiteknologian mahdollisuuksien käyttö opetuksen osana.

7.6 Opetussuunnitelman uudistamistarpeet

Kysymys opetussuunnitelman uudistamistarpeista jakaa vastaajia. Esiin nousee erityisesti erilaisien tutkintojen ja tasosuoritusten tarve. Osa vastaajista poistaisi nykyisenkaltaiset tasosuoritukset kokonaan, jotta suorituspaineeet opintojen etenemisestä poistuisivat, ja olisi mahdollista keskittyä enemmän musiikista saatavaan iloon. Osa vastaajista taas poistaisi kaikki lopputyötä edeltävät suoritukset. Toiset taas haluaisivat opetussuunnitelmaan enemmän selkeyttä ja erilaisia välitavoitteita, joiden mukaan edistää opintoja. Suurin osa vastaajista pitää kuitenkin vuoden 2017 opetussuunnitelman arviointia ja tasosuorituksia koskevat uudistukset hyvinä, eivätkä koe tarvetta merkittäville uudistuksille.

Esiin nousee myös tarve musiikin hahmotusaineiden uudistamiselle. Vastaajat kokevat, että hahmotusaineet pitäisi integroida entistä enemmän osaksi omaa soitinta. Käytännön ehdotuksena tuodaan esiin mahdollisuus tuoda omat soittimet mukaan hahmotusaineiden tunneille ja sitä kautta mukaan opetukseen.

Tärkeäksi nähdään myös yhteissoiton ja ryhmäytymisen lisääminen. Tämä on erityisesti haaste pianisteille, joille ei tule luonnostaan yhteisöllisyyttä esimerkiksi orkesterisoittamisen kautta. Tähän hyvänä keinona nähdään hahmotusaineiden tunnit.

7.7 Yhteenveto

Opettajat näkevät uuden opetussuunnitelman ja sen vaikutukset omaan opetukseensa positiivisena. Opettajat kokevat opetuksen olevan mielekkäämpää, kun opetusta voi entistä enemmän muokata oppilaslähtöiseksi, ja näin ottaa paremmin huomioon eri lailla motivoituvat oppilaat. Nykyisen opetussuunnitelman nähdään madaltavan kynnyistä opintoihin ja vähentävän oppilaiden suorituspaineita.

Opettajien työkalut oppilaiden motivointiin ovat moninaisia. Niistä konkreettisten palkintojen ja kappalevalintojen ohella tärkeintä on opettajan oma positiivinen ja kannustava asenne tunneilla oppilasta ja oppimista kohtaan. Tällä tavoin luodaan parhaiten oppimista edistävä ilmapiiri

8 Johtopäätökset

8.1 Oppilaiden motivoituminen

Tutkimuksen tulosten perusteella opettajien ja oppilaiden näkemykset motivaation haasteista ovat yhteneväisiä. Soittaminen itsessään ja soittotunneilla käyminen on oppilaiden mukaan mielekästä. Sekä opettajat, että oppilaat näkevät suurimmat motivaatioon liittyvät haasteet kotona tapahtuvassa harjoittelussa.

Opettajien kannalta kotiharjoittelun kontrollointi on suuri haaste. Opettajalla ei ole mahdollisuutta joka päivä muistuttaa oppilasta harjoittelusta, eikä kotona tapahtuvan harjoittelun laatua ole mahdollista tarkkailla, muuta kuin oppituntien ohessa. Erilaisia kannustimia kotiharjoittelun tukemiseksi voi keksiä, tai ohjeistaa vanhempia auttamaan ja tukemaan soittamisessa. Pitemmällä aikavälillä motivaation on kuitenkin sytyttävä oppilaassa itsessään. Kuten sisäisen- ja ulkoisen motivaation suhteen tuotiin esiin, on sisäinen motivaatio pitkäikäisempää ja enemmän eteenpäin vievää kuin ulkoinen motivointi. Harjoittelurutiinia voi vaatia ja pyrkiä ohjeistamaan, joka parhaimmillaan sytyttää sisäistä motivaatiota, etenkin kun oppilas huomaa oman edistymisensä. Tähän ei kuitenkaan ole olemassa mitään yhtä ja varmaa toimintatapaa, eivätkä kaikki oppilaat motivoitu, vaikka opettaja yrittäisi käyttää kaikkia mahdollisia motivointikeinoja.

Olellaisena osana vastauksissa nousee esiin harrastuskentän muutos ja harrastusten määrällinen lisääntyminen. Oppilaiden vastauksista päätellen lähes puolella on soittamisen lisäksi vähintään kaksi muuta harrastusta. Kun soittoharrastus vie jo helposti soittotunnin lisäksi vähintään toisen illan viikossa musiikin hahmotuksen tunteihin tai yhteissoittoon, on soittoharrastuksessa käyvällä lapsella tai nuorella helposti joka ilta täytetty harrastustoiminnalla. Missä välissä siis aikaa on enää soittoharjoittelulle, jos harjoitukseen matkustaminen vie jo oman aikansa illasta, ja koululäksytkin painavat päälle? Harrastukset sinänsä ovat tietenkin hyvä asia, ja ne kehittävät erilaisia taitoja. Pitäisikö erityisesti vanhempien kuitenkin huomioida, kuinka paljon tavoitteellinen soitonopiskelu vaatisi aikaa soittotunneilla käymisen lisäksi?

8.2 Motivaatiokeinot ja esiintyminen

Keskiöön parhaana motivaatiokeinona nousi sekä opettajien, että oppilaiden aineiston perusteella kappalevalintojen tärkeys. Nykyisiä oppilaita eivät välttämättä motivoi eri soitinkoulukirjojen klassikoteokset, joihin me opettajat ajoittain liikaa sorrumme. Tietyille kappaleille ja niiden soittamiselle on toki pedagogisesti tärkeä merkitys. Pedagoginen ymmärrys ei kuitenkaan välttämättä aukea samalla tavalla oppilaalle, joka mahdollisesti muutenkin painii motivaatio-ongelmien kanssa soitonopinnoissaan. Erityisesti klassisen musiikin opettajien on tärkeää huomioida oppilaiden omia musiikkimieltymyksiä kappalevalinnoissa, ja lisätä omaan ohjelmistovalikoimaansa esimerkiksi elokuvamusiikkia ja kevyen musiikin puolen kappaleita. Kappalevalintoihin vaikuttaminen on tärkeää myös oppilaan osallistamisen kannalta. Oppilas, joka saa vaikuttaa opetukseen, motivoituu myös soittamiseen paremmin, kuten musiikin ja motivaation suhdetta käsittelevässä luvussa toin esille.

Toisena tärkeänä asiana opettajien vastauksissa nostettiin esiin myös musiikin hahmotusaineiden kehitys enemmän instrumenttiopetusta tukevaan suuntaan. Tämä on ollut myös taiteen perusopetuksen uudistamisen keskiössä, kun opistoille on jätetty liikkumatilaa niiden järjestämiseen entisten tarkkojen tuntimäärien ja arviointikriteerien perusteiden sijaista. Instrumenttiopetuksen entistä tiiviimpi linkittäminen nähdään jatkossa entistä tärkeämpänä. Nykyään monille oppilaille hahmotusaineiden tunnit tuntuvat olevan hieman pakkopullaa, ja yhteyttä omaan musiikkinosaamiseen ei välttämättä ymmärretä. Tämä on haaste, joka vaatii jatkossa yhteistyötä instrumenttiopettajien ja musiikin hahmotusaineiden opettajien kesken.

Erityisesti itseäni oppilaiden aineistossa yllätti kahtia jakautunut suhtautuminen esiintymiseen. Toisille esiintyminen on oman soitonopiskelun ja siihen motivoitumisen ytimessä, ja osa vastaajista jopa pitää esiintymistä parhaana asiana soitonopinnoissa. Toiset taas pitävät esiintymistä epämiellyttävänä ja inhottavana puolena soittamisessa. Esiintyminen ja erityisesti taidonnäytteet ovat kuitenkin tärkeä osa opintojen etenemistä, tilaisuuksia, joissa on mahdollista saada muiden kuin oman opettajan palautetta. Esiintyminen olisi hyvä aloittaa opintojen alusta pitäen, ja harjoitella esiintymistä esimerkiksi soittokavereille ryhmätuntien yhteydessä. Tämä madaltaisi oppilaiden kynnystä esiintyä ja opettaisi esiintymisessä olennaisia asioita, kuten jännityksen sietämistä ja keskittymistä

8.3 Motivaatiotyyppien erilaisuus

Aineistossa tulee hyvin esiin, että eri oppilaat motivoituvat eri tavoin. Toiset ovat enemmän tavoiteorientoituneita ja motivoituvat nimenomaan taidonnäytteistä ja konserteista. Toisille tavoitteet ovat taas enemmän oman osaamisen kehittämisessä ja itse oppimisessä. Oppilaan ja opettajan suhde taas tuo hyvin esiin itseohjautuvuusteorian korostamaa motivaatiota mahdollistavan oppimisympäristön tärkeyden. Oppimisympäristön mahdollistajana tärkeänä on myös vanhempien ja perheen rooli, ja musiikin opiskelun sosiaalinen piirre motivoijana korostuu yhteissoittoa esiin tuovissa vastauksissa.

Oppilaiden vastauksissa huomaa myös opettajien kokemuksen olevan oppilaiden yleisen motivaation suhteen oikeassa. On sisäisesti motivoituneita oppilaita, jotka soittavat mielellään, esiintyvät ja saavat musiikista itsestään motivaatiota edistää opintojaan. Toisaalta on vastavuoroisesti oppilaita, jotka kokevat erityisesti säännöllisen harjoittelun haasteena, ja motivaatio on enemmän ulkopuolelta tulevaa, jopa enemmän vanhempien pakottamaa. Opettajat kokevat vähemmän motivoituneet oppilaiden opettamisen enemmän haasteena, koska tämä vaatii opettajalta paljon enemmän ulkoisten motivaatiokeinojen kehittämistä, jatkuvaa positiivista asennetta tunteilla ja hereillä olemista siitä, kuinka paljon voi vaatia, ettei latista motivaatiota lopullisesti. Sisäisen motivaation ja omaehtoisia kannustimia omaavat oppilaat taas tarvitsevat enemmän ohjausta oikeaan suuntaan.

Tässä suhteessa vuonna 2017 laadittu opetussuunnitelma tukee opetusta. Opettajilla itsellään on paljon enemmän liikkumatilaa opetuksen suhteen, ja tavoitteita voi muokata paremmin oppilaan omista lähtökohdista käsin. Liikkumatilan antaminen on positiivista myös opettajien motivaation kannalta. Erityisesti numeroon perustuvasta arvioinnista luopuminen ja mahdollisuus taitotasojen suorittamiseen osissa esimerkiksi konsertin yhteydessä, vanhaan lautakunnan edessä soittamiseen verrattuna, on madaltanut kynnystä tutkintokokonaisuuksien suorittamiseen. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden lähtökohdan siirtäminen musiikista saatavaan hyvinvointiin ja oppimisen iloon on vienyt pakon ja suorittamisen pois opinnoista.

9 Pohdinta

Tutkimuksessa käsiteltiin taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaisen opetuksen oppilaiden motivaatiota opintoihinsa. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään oppilaiden motivaation syitä, sekä suhtautumista soitonopintoihin. Samalla selvitettiin, kuinka opettajat kokevat oppilaiden motivaation, minkälaisia keinoja opettajat käyttävät oppilaiden motivoimiseksi sekä opettajien kokemuksia ja mahdollisia vaikutuksia nykyisen vuonna 2017 uudistetun taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden suhteen. Tutkimuksen tavoitteena oli saada aikaan tietoa, jota opettajat voisivat hyödyntää käytännön opetuksessaan, sekä selvittää mahdollisia uudistustarpeita opetussuunnitelmien tasolla.

Tutkimus toi itselleni paljon uutta tietoa ja ymmärrystä motivaatiosta. Motivaatioteorioiden esiin tuomat näkökulmat ovat mielenkiintoisia, ja niitä on tullut peilattua sekä omiin soitto-oppilaisiin, että omaan motivoitumiseen. Itse ymmärsin aineistoa kerätessäni olevani soittamisen ja muunkin suhteen juuri se motivaatiotyyppi, joka motivoituu parhaiten asetetuista tavoitteista. Itse saan parhainta harjoittelua aikaan sopimalla esimerkiksi konserttia, ja tiedossa oleva päivämäärä pakottaa harjoittelemaan laadukkaasti. Tämä tapa muodostui itselleni jo soitonopintojen aikana, ja pyrin edelleen säännölliseen esiintymiseen oman harjoittelumotivaationi synnyttämiseksi.

Eryteisesti motivaatioteorioista itselläni ajatuksia ja ymmärrystä herätti kuitenkin itseohjautuvuus-teoria. On mielenkiintoista huomioida, että kyseessä ei ole niinkään siitä, kuka motivoituu mitenkään, vaan sen mahdollistavien olosuhteiden luomisesta. Sehän on juuri sitä, mitä opettaminen pohjimmiltaan omasta mielestäni on. Opettaja on ohjaaja ja neuvoja, ei mikään korkeampi auktoriteetti. Hyvä oppilas-opettaja-suhde on aina hedelmällisin alusta saada edistymistä aikaan. Itse huomaan, että joskus vastaan tulee oppilaita, joiden kanssa aaltopituudet eivät kohtaa, jolloin tunneista uhkaa tulla molemmin puoleista pakkopullaa, vaikka opettajana itse käyttäisin koko työkalupakillisen motivointikeinoja oppilaan kannustamiseen. Toisaalta asia voidaan karrikoidusti todeta myös niin, että jos oppilaalla ei jostain syystä ole minkäänlaista innostusta soittamiseen ja siinä kehittymiseen, ei puuttuvaa motivaatiota tuo esiin pakottaminen tai painostus. Jotta oppiminen on pitkäjänteistä ja tavoitteellista, täytyy sen kummuta oppilaasta itsestään.

Tässä suhteessa erityisesti alkeisopetus on tärkeässä osassa. Opettajan innostus ja hyvän musiikkisuhteen luominen ovat alkuvaiheessa tärkeitä jatkon kannalta. Kun tässä onnistutaan, voi opetusta lähteä viemään eteenpäin tavoitteellisemmin.

Toisaalta yhteiskunta ja harrastuskenttä on muuttunut viime vuosikymmeninä. Nykyään soittaminen on monelle oppilaalle yksi harrastus muiden joukossa. Oppilaissa on toki mukana myös motivoituvia ja tavoitteellisesti harjoittelevia yksilöitä. Onko kuitenkin välttämätöntä odottaa kaikilta tällaista, vai pitääkö meidän opettajien muuttaa omaa asennoitumistaan työhön? Joidenkin oppilaiden tavoitteet ovat matalammalla kuin toisten. Tässä mielessä opetussuunnitelmien uudistaminen on onnistunut.

Itselläni ymmärrys ja ajatus erityisesti opetussuunnitelman perusteiden suhteen muuttui opinnäytetyöprosessin aikana. Oma ennakoajatukseni oli, että nykyinen opetussuunnitelma ei anna riittävästi tähtäimiä ja tavoitteita opintoihin, kuten edellinen opetussuunnitelma teki, jonka aikana olen itse suorittanut musiikkiopisto-opintoni. Sekä opettajien, että oppilaiden vastaukset kuitenkin kirkastivat itselleni juuri sen ajatuksen, että kyse ei ole asioiden helpottamisesta, vaan liikkumatilan antamisesta. Tavoitteita täytyy pohtia enemmän oppilaan tavoitteet edellä yhdessä hänen kanssaan, eikä vain takertua kaavamaiseen etenemiseen, koska se ei tuota pidemmällä tähtäimellä tuloksia.

9.1 Vastaukset tutkimuskysymyksiin

Johtopäätökset tehtyjen tutkimuskysymysten perusteella ovat seuraavat. Ensimmäiseksi kysymykseen oppilaiden motivoitumisesta musiikinopiskeluun voidaan todeta, että oppilaiden motivaatio soittamisen suhteen vaihtelee. On hyvin motivoituneita oppilaita, joilla motivaation lähteet ovat sisäisiä ja liittyvät omaan haluun ja kehitykseen. Toisaalta on oppilaita, jotka tarvitsevat enemmän ulkoisia motivaation lähteitä harjoitteluun ja soitonopiskeluun. Toiseksi kysymykseen siitä, mitkä asiat oppilaat kokevat olennaisiksi oman motivaationsa kannalta, käy vastauksista ilmi, että oppilaat kokevat parhaiksi motivaation lähteikseen itselle mielekkäät kappalevalinnat. Osa kaipaa soittamiseen myös selkeitä tavoitteita, esimerkiksi konserttien ja tasosuoritusten muodossa.

Kolmanneksi kysymykseen siitä mitä keinoja opettajat käyttävät opetuksessa oppilaiden motivoimiseksi, tuodaan vastauksissa esiin, että opettajien käyttämät motivaatiokeinot ovat moninaiset.

Yleisimpiä ovat myös oppilaiden tärkeäksi kokema kappalevalintojen merkitys, positiivisen ilmapiirin luominen soittotunneille ja erilainen kotiharjoittelun tukeminen. Neljänneksi kysymykseen, miten opettajat kokevat vuonna 2017 uudistetun taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman tukevan omaa työtään oppilaiden motivaation suhteen, voidaan aineiston perusteella todeta, että opettajat kokevat nykyisen opetussuunnitelman antavan vapautta opetustyöhön. Opintoja voi suunnitella ja mukauttaa enemmän oppilaan lähtökohdat ja mielenkiinto huomioiden. Numeroarvioinnista luopuminen ja mahdollisuus tutkinnon suorittamiseen osissa madaltaa oppilaiden kynnystä niiden suorittamiseen.

Tutkimus onnistuu vastaamaan annettuihin tutkimuskysymyksiin monesta eri näkökulmasta. Tutkimuksen johtopäätökset osoittavat, että vuonna 2017 tehty valtakunnallinen taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja sitä seurannut oppilaitosten opetussuunnitelmien uudistukset ovat olleet onnistuneita. Opettajat kokevat opetussuunnitelmien tukevan entistä paremmin heidän omaa työtään ja antavan liikkumatilaa opettajien omille arvioille ja ammattitaidolle.

Tutkimuskysymyksiin saadut vastaukset ovat yhteneväisiä myös teoriapohjan ja muiden aihetta käsittelevien tutkimusten kanssa. Motivaatiotutkimuksissa esiin tuodut motivaatiotyypit ja motivaation syntymistä tukevat taustatekijät tulevat esiin myös tämän tutkimuksen aineistossa ja siitä vedetyissä johtopäätöksissä.

Huomioitavaa tuloksissa on myös, että eri opistojen taustat eivät aineiston perusteella aiheuta erilaisia painotuksia vastauksiin. Anonyymien kyselylomakkeen takia vastauksia ei voi tietenkään yhdistää opistoihin, mutta vastauksissa ei kuitenkaan tule esiin, että opistojen koko tai maantieteellinen sijainti vaikuttaisivat vastauksissa. Tästä voidaan päätellä, että eri tavalla motivoituneita oppilaita on kaikissa oppilaitoksissa, eivätkä oppilaiden suurempi motivaatio painotu esimerkiksi suurempiin opistoihin.

Opinnäytetyön johtopäätöksissä on mielestäni ajatuksia, jota opettajat pystyvät hyödyntämään omassa opetustyössään. Itselläni on tutkimuksen tehneenä tunne, että tutkimuksen tulokset vahvistavat tunnetta siitä, että teen oppilaita opettaessani heidän motivaationsa tukemiseksi oikeita asioita, esimerkiksi positiivisen ilmapiirin luomisessa ja kappalevalinnoissa. Uskon siis, että muutenkin opettajien kannalta tällaisen tiedon saaminen vahvistaa ajatusta siitä, että itselle omaksutut

asiat ovat oikean suuntaisia. Toisaalta osalle opettajista tutkimuksen johtopäätökset saattavat tuoda uusia ajatuksia ja ideoita omaan opettamiseen. Opettaja ei ole kliseisesti koskaan valmis, ja uusien ajatusten saaminen ja hyödyntäminen on opettajan työssä jatkuvaa uudistamisen ja uuden oppimisen halua.

9.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen suhteen eettisyys onnistui hyvin. Aineisto kerättiin sekä opettajien että oppilaiden osalta anonymisti kyselylomakkeella ja vastaaminen siihen oli vapaaehtoista. Kyselyn missään kohdassa ei selvitetty vastaajien taustoja, esimerkiksi iän, sukupuolen tai asuinpaikan suhteen. Yksittäisiä avoimia vastauksia ei olla myöskään käytetty suoraan tuloksia käsitellessä.

Tutkimuksen laadullisuus onnistui kahden kategorian asetelman kautta. Vastauksia saatiin sekä opettajilta, että oppilaita. Näitä aineistoja pystyttiin vertaamaan keskenään ja löytämään yhteisiä näkökulmia opettajien ja oppilaiden vastauksista. Tämä on erityisesti osoitus kysymyksen laadusta. Molemmista aineistosta saatiin esiin vastauksia esitettyihin tutkimuskysymyksiin, eivätkä ne pääpiirteittäin ole ristiriidassa keskenään.

Oppilaiden suhteen aineisto on monipuolinen. Vastaajia oli 156 kolmesta eri oppilaitoksesta. Eniten esille tulevat teemat toistuivat paljon eri vastauksissa, eli kysymysten asettelu on onnistunut luomaan kausaliteettia. Strukturoitujen kysymysten hajonta on suurimmassa osassa myös suhteellisen pieneä. Oppilaiden kysymysten osalta huomion arvoista on, että todennäköisesti enemmän soitonopinnoista pitävät ja motivoituvat oppilaiden määrä painottuu vastauksissa. Strukturoitujen kysymysten hajonta voisi olla vielä suurempaa, jos myös ei motivoituneet oppilaat vastaisivat kysymyksiin. Otanta vaikuttaa kuitenkin monipuoliselta, ja erityisesti viimeinen avoin kysymys toi esiin paljon erilaisia näkökulmia, joista osaa en tutkijana edes osannut odottaa. Myös aineiston hankinnassa huomioitu maantieteellinen monipuolisuus lisää tutkimuksen tuloksien ja johtopäätösten pätevyyttä ja laajaa hyödynnettävyyttä.

Tutkimuksen opettajien osalta tutkimustieto on melko ohutta. Vastaajia kyselyyn oli 16. Vähäinen vastaajamäärä oli itselleni yllätys, koska oletin opettajien vastaamisen olevan varmempaa kuin oppilaiden. Syynä saattaa olla opettajille pelkästään kohdistetut avoimet kysymykset. Oppilaille suurin osa kysymyksistä oli Likert-asteikolla vastattavia ja näin kynns vastaamiseen oli matalampi.

Vaikka opettajien vastauksissa on havaittavissa kausaliteetin, eli toistettavuuden syntymistä, on otanta kuitenkin melko pieni. Vastaukset ovat kuitenkin yleisessä linjassa tutkimustiedon sekä oppilaiden vastausten kanssa, ja saatujen vastausten voi olettaa tässä mielessä olevan päteviä.

Tutkimuksesta saatavia johtopäätöksiä voidaan pitää laadullisten kriteereiden kannalta pätevinä. Aineisto on kuitenkin vain tapaustutkimus, ja sen keräämään tietoon täytyy suhtautua siinä valossa. Tutkimus on onnistunut työelämäkehittämisen näkökulmasta. Tulokset antavat instrumenttiopettajille tietoa ja näkökulmia hyödynnettäväksi käytännön opetustyöhön. Erityisesti tältä kannalta työtä voidaan pitää onnistuneena.

9.3 Jatkokehittämisehdotukset

Jatkokehittämisen kannalta erityisesti opettajien näkemystä voisi tutkia vielä tarkemmin. Tässä opinnäytetyössä otanta on melko pieni pintaraapaisu. Suuremmalla otannalla ja aineistolla ideoita ja ajatuksia asian suhteen voisi tulla vielä enemmän.

Opettaminen on osa-alue, jota pystyy aina tutkimaan lisää. Mielipiteitä ja toimintatapoja löytyy niin paljon kuin on opettajia ja oppilaita. Kuten tutkimussuunnitelmassa toin esiin, on opettaminen aina tilanteeseen sidottua työtä, eikä sitä sen haasteita ja uudistamisehdotuksia pysty tuomaan kattavasti esiin pelkästään yhden opinnäytetyön aineiston kannalta.

Lähteet

A 663/1998. Asetus taiteen perusopetuksesta. Viitattu 17.02.2024. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980813>

Aksela M. & Pernaa J. 2013. Kehittämistutkimus pro gradu -tutkielman tutkimusmenetelmänä. Teoksessa Pernaa J. (toim.) Kehittämistutkimus opetuslalla, 181—200. PS-kustannus, Opetus 2000. Bookwell Oy Juva.

Alasuutari P. 1999. Laadullinen tutkimus. 3. uud. p. Tampere: Vastapaino, 1999.

Antonini Philippe, R., Kosirnik, C., Ortuño, E., & Biasutti, M. 2022. Flow and music performance: Professional musicians and music students' views. *Psychology of music*, 50,4, 1023—1038. Viitattu 25.04.2024. <https://janet.finna.fi/>, SAGE Journals premier 2022.

Briscoe, D. 2016. Enhanced Learning for Young Music Students: Involving and Motivating Parents. *Music educators journal*, 103,2, 41—46. Viitattu 06.04.2024. <https://janet.finna.fi/>, SAGE Journals premier 2022.

Deci, E. L., Connell, J. P., & Ryan, R. M. 1989. Self-Determination in a Work Organization. *Journal of applied psychology*, 74(4), 580—590. Viitattu 24.11.2023. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.74.4.580>

Deci, E. L., & Ryan, R. M. 2008. Self-Determination Theory: A Macrotheory of Human Motivation, Development, and Health. *Canadian psychology = Psychologie canadienne*, 49,3, 182—185. Viitattu 27.02.2024. <https://janet.finna.fi/>, ProQuest Central.

Eccles, J. S., & Wigfield, A. 2020. From expectancy-value theory to situated expectancy-value theory: A developmental, social cognitive, and sociocultural perspective on motivation. *Contemporary educational psychology*, 61, 101859. 2024 <https://janet.finna.fi/>, ScienceDirect Complete Freedom Collection

Evans, P. 2015. Self-determination theory: An approach to motivation in music education. *Musicae scientiae*, 19,1, 65—83. Viitattu 08.01.2024. <https://janet.finna.fi/>, SAGE Journals premier 2022.

Freer, E., & Evans, P. 2018. Psychological needs satisfaction and value in students' intentions to study music in high school. *Psychology of music*, 46,6, 881--895. Viitattu 23.02.2023. <https://janet.finna.fi/>, SAGE Journals premier 2022.

Ford, M. E. 1992. *Motivating Humans: Goals, Emotions, and Personal Agency Beliefs*. Viitattu 20.11.2023. <https://janet.finna.fi/>, Ebook Central Academic Complete International Edition

Hakanen, J. 2017. Työn imu- Energiaa ja innostusta työstä. Teoksessa Salmela-Aro, K., Nurmi, J., & Feldt, T. Mikä meitä liikuttaa: Motivaatiopsykologian perusteet (3., täysin uudistettu painos). 95—109. Jyväskylä: PS-kustannus.

Heikkilä T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita, 2014.

Holster, J. D. 2023. The influence of socioeconomic status, parents, peers, psychological needs, and task values on middle school student motivation for school music ensemble participation. *Psychology of music*, 51,2, 447–462. Viitattu 07.04.2024. <https://janet.finna.fi/>, SAGE Journals premier 2022.

Hosu, J.2021. Musiikkiopiston erilaiset oppijat ammatillisen oppimistavoitteen puristuksessa. Artikkelisarjasta Kartanoista kaikkien Soittimeksi – Pianonsoiton historiaa Suomessa. *DocMus-tohtori-koulunjulkaisu* 8, 20–35. Viitattu 08.12.2023. https://taju.uniarts.fi/bitstream/handle/10024/7075/kartanoista_kaikkien_soittimeksi_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Härmänmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma. 2024. Viitattu 09.04.2024. https://www.kauhava.fi/files/23051/OPS_HMO_1.1.2024.pdf

Kallinen, Timo & Kinnunen, Taina. 2021. Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto Viitattu 15.04.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus>

Kauppinen. E. & Vitikka, E. 2017. Oppimisen arvioinnin linjaukset perusopetuksessa. Teoksesta Kauppinen. E., Vitikka. E. & Aksela. M. Arviointia toteuttamassa: Näkökulmia monipuoliseen oppimisen arviointiin. Helsinki: Opetushallitus 2017.

Kauppinen, E. 2018. Musiikin taiteen perusopetuksen uudet opetussuunnitelmat. Artikkelisarjasta Musiikkikasvatus 2., 126–134. Viitattu 08.12.2023. https://taju.uniarts.fi/bitstream/handle/10024/7160/FJME_Vol21nro2_B5netti-1.pdf?sequence=1#page=128

Kosonen, E. 1996. Soittamisen motivaatio varhaisnuorilla. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 08.01.2024. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/41003/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201302281281.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kuula-Luumi A. 2014. Aineistonhallinta. Alaikäisiin kohdistuvan tutkimuksen etiikkaa-seminaari 11.11.2014. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Helsinki. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/media/Kuula-Luumi.pdf>

L 402/1987. Laki valtiosuutusta saavista musiikkioppilaitoksista Viitattu 07.04.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1987/19870402>

L 663/1998. Laki taiteen perusopetuksesta. Viitattu 17.02.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980633>

MacIntyre P., Potter G. & Burns J. 2012. The Socio-Educational Model of Music Motivation. *Journal of Research in Music Education* 60, 129–144. Viitattu 01.11.2023. <https://janet.finna.fi/>, SAGE Journals premier 2022.

- Metsämuuronen, J. 2011. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä: Opiskelijalaitos (2. laitos (4. laitoksen pohjalta).). Helsinki: International Methelp 2011.
- Ojanen, M. 2007. Positiivinen psykologia. Helsinki: Edita, 2007.
- Pernaa J. 2013. Kehittämistutkimus tutkimusmenetelmänä. Teoksessa Pernaa J. (toim.) Kehittämistutkimus opetuslalla, 9—27. PS-kustannus, Opetus 2000. Bookwell Oy Juva.
- Pervin, L. A. 1989. Goal Concepts in Personality and Social Psychology. Viitattu 10.01.2024. <https://janet.finna.fi/> Taylor & Franis Group
- Pirkanmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma. 2018. Viitattu 09.04.2024. <https://pmo.fi/wp-content/uploads/sites/4/2019/07/PMO-opetussuunnitelma-laaja-opim%C3%A4%C3%A4r%C3%A4-1.8.2018.pdf>
- Rantanen, T. & Toikko, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämissessiin. Tampereen yliopisto. Tampereen Yliopistopaino-Juvenes Print. Viitattu 18.11.2023. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Richardson L. 2000. Evaluating Ethnography. Artikkelikokoelmasta Qualitative Inquiry 6,2, 253—255. Viitattu 18.11.2023. <https://janet.finna.fi/>, SAGE Journals premier 2022.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. 2020. Intrinsic and extrinsic motivation from a self-determination theory perspective: Definitions, theory, practices, and future directions. Contemporary educational psychology, 61, 101860. Viitattu 28.03.2024. <https://janet.finna.fi/>, ScienceDirect Complete Freedom Collection (Elsevier).
- Salmela-Aro, K. & Aunola, K. 2018. Motivaatio ja oppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Salmela-Aro, K. & Nurmi, J. 2017. Henkilökohtaiset tavoitteet, hyvinvointi ja elämäntilanne. Teoksessa Salmela-Aro, K., Nurmi, J., & Feldt, T. Mikä meitä liikuttaa: Motivaatiopsykologian perusteet (3., täysin uudistettu painos.). 26—34. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Salmela-Aro, K. & Upadyaya, K. 2020. School engagement and school burnout profiles during high school – The role of socio-emotional skills, European Journal of Developmental Psychology, 17:6, 943—964. DOI: [10.1080/17405629.2020.1785860](https://doi.org/10.1080/17405629.2020.1785860)
- Sin, H. X., Tan, L., & McPherson, G. E. 2022. A PRISMA review of expectancy-value theory in music contexts. Psychology of music, 50,3, 976—992. <https://janet.finna.fi/>, SAGE Journals premier 2022.
- Stenberg J-H. 2018. Motivaation psykologiaa. Duodecim 2018, 34. 2369—2371. Viitattu 30.11.2023. <https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo14645.pdf>

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelma 2017. 2017. Opetushallitus. Viitattu 21.02.2024. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/186920_taide_perusopetuksen_laajan_oppimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017-1.pdf

Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelma 2002. 2002. Opetushallitus. Viitattu 20.02.2024. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/123013_muusiik_tait_ops_2002.pdf

Telanne, M. 1997. SISÄINEN MOTIVAATIO: Muutamia teoreettisia ja empiirisiä havaintoja. Hallinnon Tutkimus, 16,3, 6. Viitattu 15.11.2023. <https://journal.fi/hallinnontutkimus/article/view/101996>

Tuomi J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 11. uud. laitos. Helsinki: Tammi, 2012.

Tuominen, H. Pulkka, A.-T., Tapola, A., Niemivirta, M. 2017. Tavoiteorientaatiot, oppiminen ja hyvinvointi. Teoksessa Salmela-Aro, K & Nurmi, J.-E. (toim.) Mikä meitä liikuttaa: Motivaatiopsykologian perusteet (3., täysin uudistettu painos.), 66—78. Jyväskylä: PS-kustannus.

Varjonen, T. 2018. "Monille voi tulla suurempi ilo harrastaa, eikä vaan tehdä suorituksia" – uusi opetussuunnitelma myllertää taiteen perusopetuksen. Yle Uutiset 24.09.2018. Viitattu 19.02.2024. <https://yle.fi/uutiset/3-10377660>

Vasalampi, K. 2022. Näin motivoit oppimaan. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilka, H., & Mankki, V. 2024. Johdatus monimenetelmätutkimukseen. Jyväskylä: Santalahti-kustannus, 2024.

Vesterinen V-M. & Aksela M. 2013. Opetuksellinen kehittämistutkimus väitöskirjatutkimuksen lähestymistapana. Teoksessa Perna J. (toim.) Kehittämistutkimus opetuslalla, 201—222. PS-kustannus, Opetus 2000. Bookwell Oy Juva.

Viljaranta, J. 2017. Odotusarvoteoria – Odotuksen ja arvostuksen vaikutus oppimismotivaatioon. Teoksessa Salmela-Aro, K & Nurmi, J.-E. (toim.) Mikä meitä liikuttaa: Motivaatiopsykologian perusteet (3., täysin uudistettu painos.), 54—65. Jyväskylä: PS-kustannus.

Wang, F. & Hannafin, M. 2005. Design-Based Research and Technology-Enhanced Learning Environments. Educational technology research and development, 53,4, 5–23. <https://janet.finna.fi/>, ProQuest Central.

Liitteet

Kyselyn saatekirje (Liite 1)

Hei

Olen tekemässä Jyväskylän ammattikorkeakoulussa ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä. Opinnäytetyöni käsittelee oppilaiden motivaation ja nykyisen valtakunnallisen opetussuunnitelman välisiä suhteita. Tavoitteenani opinnäytetyössä on tuoda esiin mahdollisia kehityskohteita, joilla oppilaiden motivoitumista voidaan tukea entistä paremmin opetussuunnitelmatasolla.

Alla olevalla kyselyllä on tarkoitus selvittää opettajien ja oppilaiden kokemuksia ja ajatuksista opetuksesta ja motivoitumisesta soitonopiskeluun. Kyselyjen aineisto kerätään täysin anonymisti, jotta vastauksia ja vastaaja ei pystytä yhdistämään. Aineistoa ei ole myöskään tarkoitus käyttää suoraan opinnäytetyössä, vaan sitä käsitellään työssä analysoinnin ja koonnin jälkeen.

Kysymyslinkit ovat erilliset. Opettajille on neljä avointa kysymystä aihepiiristä, oppilaille kysymyksiä on viisi, joista viimeinen on avoin kysymys, muissa on vastausvaihtoehdot. Kysymyksiin vastaaminen ei siis vie kauaa aikaa, joten toivottavasti sinulla on hetki aikaa vastata kyselyyn, ja antaa näin panokseni opinnäytetyötäni varten.

Kiitos jo etukäteen ajastasi ja vastauksistasi

Tuukka Koirikivi, opinnäytetyön tekijä, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Tutkimuksen kysymyspatteristo (Liite 2)

Oppilaiden kysymykset:

1. Onko soittaminen kivaa? (Vastaus liukuva asteikolla 0—10)
2. Tarkentavaa kysymykseen 1. (Ei pakollinen)
3. Ehditkö harjoitella soittamista tuntien ulkopuolella, kuinka paljon? (Vastaus liukuva asteikolla 0—10)
4. Tarkentavaa kysymykseen 3. (Ei pakollinen)
5. Pidätkö esiintymisestä? (Vastaus liukuva asteikolla 0—10)
6. Tarkentavaa kysymykseen 5. (Ei pakollinen)
7. Onko sinulla muita harrastuksia? (Vastausvaihtoehdot: Ei; kyllä: yksi; kyllä, useampia)
8. Mikä saa sinut harjoittelemaan, tai mikä saisi sinut harjoittelemaan nykyistä enemmän? (Avoin vastauskenttä)

Opettajien kysymykset:

1. Miten koet yleisesti oppilaiden motivoitumisen soitonopiskeluunsa?
2. Mitä keinoja olet itse käyttänyt motivaation lisäämiseen?
3. Miten koet opetussuunnitelmat tukevan opetustasi heikommin motivoituneiden oppilaiden opetuksessa?
4. Millä tavoin itse muuttaisit opetussuunnitelmaa opetusta tukevaan suuntaan, jos siihen on mielestäsi tarvetta?

Aineistonhallintasuunnitelma (Liite 3)

Suunnitelman tekijä: Tuukka Koirikivi

1. Aineiston yleiskuvaus

Aineisto on oman tekemäni kyselyn perusteella saatava vastausainesto, josta tulleet vastaukset koostetaan docx. ja xslx. muotoiin.

2. Henkilötiedot, eettiset periaatteet ja lainsäädäntö

Aineisto kerätään ilman henkilötietoja anonymisti. Aineisto itsessään ei tule sisältämään henkilötietoja. Se pyritään myös koostamaan niin, ettei henkilötietoja voida päätellä vastausten perusteella jälkikäteen.

3. Aineiston kuvailu ja dokumentointi

Aineistosta koostetaan muistiinpanojen kautta keskeiset asiat. Aineistoa ei säästetä jatkokäyttöä varten.

4. Tallentaminen ja varmuuskopiointi opinnäytetyöprosessin aikana

Aineisto tallennetaan henkilökohtaiselle tietokoneelle sekä varmuuskopioidaan onedrive-pilveen, jossa se on oman henkilökohtaisen koulun käyttäjätunnuksen takana.

Aineisto on koneella henkilökohtaisen salasanan takana jonka lisäksi asetan aineiston sisältävään kansioon erillisen salasanan.

5. Aineiston avaaminen ja julkaiseminen, hävittäminen tai arkistointi opinnäytetyön valmistuttua

Webropol poistaa kyselyyn liittyvät tiedot kolmen vuoden kuluttua kyselyn toteuttamisesta. One drive-pilvessä oleva aineisto poistuu, kun koulun tunnukseni poistetaan valmistumisen jälkeen.

Koska kyseessä on YAMK-opinnäytetyö, täytyy aineistoa säilyttää kahden vuoden ajan. Säilytän aineistoa omalla koneellani salasanan takana, ja luon aineiston sisältävälle tiedostolle erillisen salasanan.

6. Aineistonhallinnan vastuut

Aineistonhallinnan vastuu on opinnäytetyön tekijällä.

Suunnitelma laadittu: Jämsässä 28.02.2024